

Integration av systematiskt brandskyddsarbete med ISO 14001

Anders Finn

**Department of Fire Safety Engineering
Lund University, Sweden**

**Brandteknik
Lunds tekniska högskola
Lunds universitet**

Report 5182, Lund 2005

Integration av systematiskt brandskyddsarbete med ISO 14001

Anders Finn

Lund 2005

Integration av systematiska brandskyddsarbetet med ISO 14001

Anders Finn

Report 5182

ISSN: 1402-3504

ISRN: LUTVDG/TVBB--5182--SE

Number of pages: 59

Illustrations: Anders Finn

Keywords

System integration, management systems, systematic fire preventive measures SFPM, reference charts, fire protection, Civil Protection Act

Sökord

Systematiskt brandskyddsarbete - SBA, miljöledningssystemet ISO 14001, organisatoriskt brandskydd, Lagen om skydd mot olyckor, hänvisningstabeller, integrationsförslag

Abstract

As a result of the Civil Protection Act, there is an imperative for Systematic Fire Preventive Measures, SFPM. SFPM can be divided in two parts: organisational preventive measures, and documentation of fire preventive measures. The manner in which SFPM is to be conducted is similar to that of the environmental management system ISO 14001. This report provides suggestions how to integrate SFPM with ISO 14001.

© Copyright: Brandteknik, Lunds tekniska högskola, Lunds universitet, Lund 2000.

Brandteknik
Lunds tekniska högskola
Lunds universitet
Box 118
221 00 Lund

brand@brand.lth.se
<http://www.brand.lth.se>

Telefon: 046 - 222 73 60
Telefax: 046 - 222 46 12

Department of Fire Safety Engineering
Lund University
P.O. Box 118
SE-221 00 Lund
Sweden

brand@brand.lth.se
<http://www.brand.lth.se/english>

Telephone: +46 46 222 73 60
Fax: +46 46 222 46 12

Förord

Rapporten är en del av kursen brandteknisk projektarbete. Kursen omfattar 10 poäng och ges av avdelningen för brandteknik vid Lunds Tekniska högskola. Arbetet har delvis utförts hos Bengt Dahlgren AB i Göteborg.

Jag vill tacka personalen hos Bengt Dahlgren AB i Göteborg för en mycket lärorik sommar, framförallt Therese Göras, för alla bra svar på mina ständiga frågor.

Tack:

Marcus Arvidsson, som under vår combotid följt detta arbete på nära håll och varit till stor hjälp. Kristian Hansson, för alla ”goa” koppar och sena kvällar, men framför allt tack för allt under denna studietid. Ett stort tack till Z:a, Lycka till i Dubai! Ett stort tack även till Elin, Ola och min kära bror, och Ni andra som bidragit eller påverkats av detta arbete.

Christoffer Bonthron för uppslaget och slutligen mina handledare Anders Jacobsson, Robert Jönsson och min opponent Christoffer Jansson.

Sammanfattning

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor, LSO, betonar den enskildes skyldigheter att vidta brand- och riskförebyggande åtgärder. Detta betonar Räddningsverket ytterligare genom att ge ut det allmänna rådet om systematiskt brandskyddsarbete - SBA. Syftet med rådet är att verksamhetsutövarna själva skall bedriva ett kontinuerligt brandskyddsarbete. Alla skall bedriva SBA men i vilken utsträckning och grad är verksamhetsberoende. Med LSO övergår även myndigheternas brandskyddskontroller i form av brandsyner, till att hädanefter utföras i form av tillsyn av verksamhetens eget brandskyddsarbete.

Hur SBA skall bedrivas och i vilken omfattning är tillika verksamhetsberoende, vilket detta arbete tydliggör. SBA:s omfattning kan delas upp i två delar, organisatoriskt brandskydd samt dokumentation av verksamhetens brandskyddsarbete. Grundtanken är att verksamheten skall skapa och upprätta en brandskyddsorganisation, och dess rutiner, på egen hand för att skapa engagemang och öka kunskaperna och förståelsen inom verksamheten för dess brandskydd och eventuella brandtekniska lösningar. Hjälp av utomstående expertis kan dock vara aktuellt som stöd vid eventuell risk- och byggnadsteknisk inventering. I arbetet presenteras en sammanställning av råd för hur strukturen för SBA kan bedrivas utifrån Räddningsverkets och några av landets större räddningstjänsters rekommendationer. Vidare anger det allmänna rådet vilka som skall dokumentera sitt brandskydd, såväl innehåll som omfattning.

Många verksamhetsutövare och företagare bedriver idag någon form av säkerhets- och kvalitetsarbete. Till dess hjälp används i stor utsträckning ledningssystem för att skapa struktur och systematik i säkerhetsarbete. Arbetssättet i miljöledningssystemet ISO 14001 använder en grundstruktur som bygger på PDCA-cykeln (*Demings cirkel*), Plan(planera)-Do(genomföra)-Check(kontrollera)-Act(agera). Denna arbetsstruktur är väldigt snarlik önskemålen som finns om hur SBA skall bedrivas, vilket gör att en verksamhet som utför ett miljösäkerhetsarbete utifrån ISO 14001 kan använda de redan befintliga rutinerna vid implementeringen för att underlätta efterlevnaden av kraven som rör SBA. Arbetet i denna rapport belyser detta genom att presentera ett integrationsförslag för SBA med ISO 14001.

För att kunna dra nytta av de befintliga organisations- och dokumentationsrutinerna presenteras ett integrationsförslag i form av hänvisningstabeller till lämpliga kapitel i ISO 14001, där de rekommenderade organisatoriska brandskyddsmomenten samt de rådande dokumentationskraven behandlas. Hänvisningstabellerna bör utformas och anpassas till respektive verksamhet efter dess behov och ambitionsnivå. Tabellerna ska bidra till att skapa överblick över verksamhetens SBA och samtidigt kunna utgöra en referensnyckel vid myndigheternas eventuella tillsyn av brandskyddet.

Som hjälp vid integreringen av SBA med ISO 14001 presenteras ett förslag där brandskyddsarbetet utgör underrubriker i det befintliga miljöledningssystemet. Underrubrikerna skall täcka in det krav som ställs på verksamheten för att kunna bedriva ett fullgott SBA. Vilka underrubriker som är relevanta att använda styrs av egna behov och önskemål.

Några garantier för att en integration av verksamhetens SBA med ett befintligt ledningssystem kommer att leda till ett gott brandskydd finns inte. Dock finns det goda förutsättningar för att det skall kunna bidra med förutsättningar för att skapa systematik i brandskyddsarbetet, ty lägger man ner energi och resurser för att utnyttja en fungerande organisation borde det innebära att avsikten är, och att förutsättningarna finns, för att skapa ett effektiv och väl fungerande SBA.

Summary

The Civil Protection Act (CPA) emphasizes the responsibilities of the individual to undertake fire- and risk-preventive actions. The Swedish Rescue Services Agency's (SRSA) interpretation of the CPA rendered in the recommendation of Systematic Fire Preventive Measures – SFPM. SFPM concerns all establishments, but to what extent or degree varies, depending on each individual organisation's risk assessment. When the Swedish Rescue Service's Act turned obsolete in 2004 there was a shift in the municipalities' methods of inspection; it turned from Fire inspection, to Supervision.

SFPM can be divided in two parts: organisational preventive measures, and documentation of fire preventive measures. The idea is to have an establishment design and establish their own preventive organisation, and routines to follow. This is necessary in order to create a commitment and an enlightenment regarding the technical fire prevention within the establishment. When making risk assessment and deciding structural fire endurance, it might be necessary to consult external professionals. The SRSA and some of Sweden's larger Fire Departments all have published guidelines of their own, and in this report these guidelines have been summarized and compiled.

Today, many organisations already have systems to guarantee safety and quality. To ensure structure and systematics, the use of different management systems are widely spread. In the environmental management system ISO 14001 the basic structure is built on Deming's PDCA-cycle (Plan, Do, Check, Act). This structure greatly resembles what is desired in SFPM. This similarity simplifies the efforts necessary in order to implement SFPM in an already existing ISO 14001 management system. This report illustrates this by presenting an integration of SFPM and ISO 14001 management system.

This report provides suggestions of reference charts, illuminating easy use of cross reference between the already existing routines of ISO 14001 and the required documentation of SFPM. The reference charts should be individually outlined and vary in content, adapted to the variation within the establishment, and its level of ambition. These charts are to contribute to an easy survey of the establishment's SFPM, and simultaneously act as a referential key facilitating the authorities' supervision.

In order to further integrate SFPM with ISO 14001 a suggestion is presented, listing the fire preventive measures as subchapters in the already listed, suitable titles of the environmental management system. The subchapters relevant are regulated by the establishment's needs and desires.

The integration of an establishment's SFPM and an already existing management system does not automatically warrant a high level fire protection. However the integration is likely to provide good prerequisites to create systematics within the fire preventive measures. If the time and resources – to use and implement an already operational management system – are spent, then the foundation for an effective and functional SFPM is laid.

Innehållsförteckning

1	Inledning	9
1.1	Bakgrund	9
1.2	Syfte & Mål	10
1.2.1	Övergripande mål & syfte	10
1.3	Avgränsningar	10
1.4	Problemställning	11
1.5	Målgrupp	11
1.6	Metod	12
2	Brandskydd och lagstiftning	13
2.1	Allmänt	13
2.1.1	Laghistorik rörande brandskydd	14
2.2	Lagen om skydd mot olyckor	16
2.2.1	Allmän innebörd	16
2.2.2	Lagkrav	16
3	Systematiskt brandskyddsarbete - SBA	19
3.1	Allmänt	19
3.2	Vilka är skyldiga att utföra SBA?	19
3.3	Vad innebär systematiskt brandskyddsarbete – SBA?	19
3.4	Varför skall SBA genomföras?	20
3.5	Dokumentation av SBA	20
3.5.1	Vilka skall dokumentera brandskyddet?	20
3.5.2	Vilka berörs ej av dokumentationskrav?	22
3.5.3	Dokumentationen och dess innehåll	22
3.5.4	Skriftlig redogörelse	23
4	Ledningssystem	25
4.1	Allmänt	25
4.1.1	PDCA- Cykeln	26
4.2	Miljöledningssystem	26
4.2.1	Allmänt	26
4.2.2	ISO 14001	27
5	Integration av SBA	31
5.1	Integration av SBA med andra ledningssystem	31
5.2	Integration av SBA med ISO 14001	32
5.2.1	Allmänt	32
5.3	Rekommenderade steg för det organisatoriska brandskyddet	32
5.3.1	Sammanställning av det organisatoriska brandskyddsstegen och förklaringar	33
5.3.2	Organisatoriska brandskyddsmoment, med kapitelhänvisning till ISO 14001	35
6	Hänvisningstabell för att uppfylla SRV:s dokumentationskrav	37
6.1	Myndigheternas dokumentationskrav organiserade enligt kapitel nr från ISO 14001	37
7	Förslag till integrationsmall	39
7.1	Integrationsförslag av det systematiska brandskyddsarbetet och ISO 14001	39
7.2	Omfattning (Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 2 Omfattning)	39
7.3	Termer och definitioner (Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 3.Termer och definitioner)	40
7.4	<i>Krav på ledningssystemet för det systematiska brandskyddsarbetet</i> (Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4. Krav i miljöledningssystemet)	40
7.4.1	Generella krav (Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.1 Generella krav)	40
7.4.2	Brandskyddspolicy (Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.2 Miljöpolicy)	40
7.4.3	Planering (Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.3 Planering)	41
7.4.4	Införande och drift (Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.4 Införande och drift)	42
7.4.5	Kontroll och korrigerande åtgärder (Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.5 Kontroll och korrigerande åtgärder)	45
7.4.6	Ledningens genomgång (Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.6 Ledningens genomgång)	47
8	Slutsats och Diskussion	49
9	Referenser	53

1 Inledning

1.1 Bakgrund

Allt fler krav ställs på dagens företagare i samband med att Lagen om skydd mot olyckor (LSO) trädde i kraft 1 januari 2004. I och med denna lag betonas att brandsäkerhetsansvaret vilar på varje enskild individ. Ingen större skillnad mot tidigare kommer dock att märkas hos den vanliga medborgaren, utan den stora skillnaden kommer att äga rum hos landets företag och verksamhetsutövare. Varje enskild företagare är nu skyldig att upprätthålla och kunna visa upp ett gott brandskydd. Brandskyddsarbetet är nu tänkt att bedrivas kontinuerligt på företagets eget bevåg, vilket skall leda fram till ett systematiskt brandskyddsarbete (SBA.). SBA ska leda fram till en kontinuitet i det brandförebyggande arbetet, vilket i förlängningen skall leda till ett ökat skydd mot olyckor.

Samtidigt bedriver allt fler företag idag kvalitets- och miljösäkringsarbete enligt någon form av säkerhetsledningssystem för att säkerställa sin verksamhet. Kvalitets- och miljösäkerhetsarbetet bygger på kontinuitet med systematisk uppföljning, för att i framtiden kunna förhindra upprepning av situationer med icke önskvärda konsekvenser. Dessa verksamheter bör utföra egenkontroller som en del av kvalitets- och miljöarbetet för att utvecklas och skapa ständiga förbättringar. Många av dagens företag tillämpar ledningssystem för kvalitet/miljö enligt SS-EN ISO 9001/14000 för att uppnå en struktur i kvalitets- och miljö arbetet mellan ledningen och övriga medarbetare. Anledningen till att sträva efter att uppnå en certifiering enligt en given standard, grundas i önskan att tillgodose kunders, samarbetspartners och aktieägares förväntningar och krav på verksamheten.

Tanken med SBA är att genom ett kontinuerligt brandskyddsarbete skapa en jämn säkerhetsnivå. Detta arbete är dock mycket jämförbart med det säkerhetsarbete som skall bedrivas hos ISO certifierade företag inom ramarna för kvalitets- och miljöarbetet. Innebär detta att verksamhetsutövare som bedriver ett kontinuerligt kvalitets- eller miljöledningsarbete enligt ISO normerna kommer att utföra dubbelt ledningsarbete?

Finns det rentav möjligheter att kunna integrera SBA med det befintliga ISO ledningssystemet och på så sätt förenkla verksamhetsutövningen och samtidigt tillgodose myndigheternas krav?

1.2 Syfte & Mål

Målet med projektarbetet är att undersöka om SBA kan integreras i en verksamhets befintliga miljöledningssystem. Syftet är att rationalisera det arbete som Lagen om skydd mot olyckor (LSO) kräver av verksamhetsutövarna, men samtidigt öka och effektivisera brandskyddet genom att kunna använda strukturen i ett redan befintligt ledningssystem. Arbetet syftar även till att undersöka möjligheterna att utforma någon form av mall för att kunna uppvisa verksamhetens systematiska brandskyddsarbete.

1.2.1 Övergripande mål & syfte

- Skapa insikt om vilka krav som ställs på verksamhetsutövaren i samband med lagen om skydd mot olyckor samt vad begreppet systematiskt brandskyddsarbete (SBA) innebär.
- Är det möjligt att utföra en enklare implementering av SBA för verksamheter som bedriver ett fungerande miljöledningssystem SS-EN ISO 14001.
- Tillgodose kraven i Lagen om skydd mot olyckor i samband med integration av systematiskt brandskyddsarbete(SBA) i miljöledningssystem av typ SS-EN ISO 14001.
- Skapa förutsättningar för redovisning av organisationens integrerade systematiska brandskyddsarbete med ISO 14001 vid tillsyn.
- Upprätta en korsreferensnyckel som tillgodoser dokumentationskraven för verksamhetens SBA.

1.3 Avgränsningar

Under arbetes gång har författarens kunskaper om ISO 9001, ISO 14001, Lagen om skydd mot olyckor och hur arbetet med det systematiska brandskyddsarbetet bör bedrivas ökat. Detta har inneburit att bedömningen gjorts att ISO 14001 är mer lämplig än ISO 9001 att användas vid en integration med SBA. Även om ISO 9001 bygger på PDCA (plan, do, check, act) vilket är en god grund för SBA så kommer arbetet i rapporten att begränsas till att undersöka om det går att använda ett befintligt ISO 14001 miljöledningssystem som grundstruktur för SBA. Anledningen till denna bedömning är grundad på att ledningssystemet ISO 9001 bygger på kvalitetsutveckling av en produkt till skillnad från ISO 14001 som är tänkt att styra miljöarbetet med fokus på verksamheten.

Arbetet har begränsats till att uppfylla lagkraven från Lagen om skydd mot olyckor (LSO) samt önskemål från Räddningsverkets (SRV) allmänna råd om att verksamheter skall upprätta ett systematiskt brandskyddsarbete. Fokus i rapporten kommer att ligga på det organisatoriska brandskyddet och inte behandla detaljregler. Rapporten kommer att begränsa sig till att behandla de krav som ställs på verksamheter från Lagen om skydd mot olyckor (LSO) och dess allmänna råd SRVFS 2004:3 rörande systematiskt brandskyddsarbete (SBA).

1.4 Problemställning

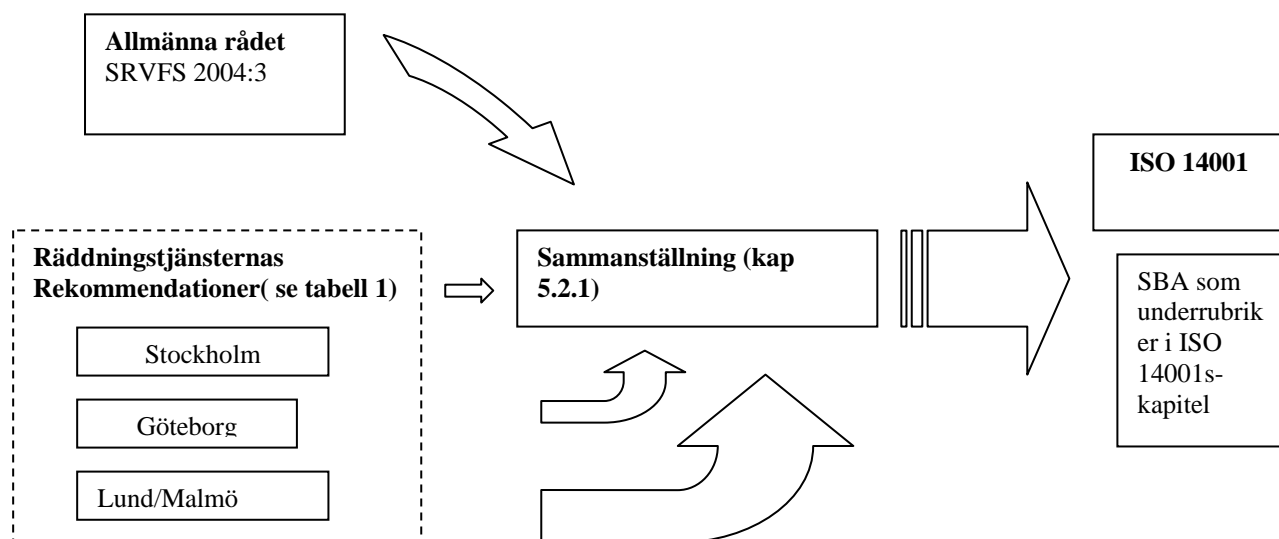
- Hur kan SBA integreras med SS-EN 14001, för att förenkla för den enskilde användaren?
- Tillgodoses kraven för det systematiska brandskyddsarbetet (SBA) vid en integration med ISO 14001?
- Hur skall SBA redovisas vid integration med ISO 14001?
- Kan Räddningsverkets önskemål om dokumentation av brandskyddet enligt det allmänna rådet SRVFS 2004:3 uppfyllas vid en integration med ISO 14001.

1.5 Målgrupp

Utredningen vänder sig främst till organisationer som bedriver en verksamhet som tillämpar miljöledningssystemet ISO 14001, samt verksamheter med intresse av att i framtiden införa ISO 14001. Rapporten kan även vara av intresse och stöd för myndigheter som utför tillsyn enligt Lagen om Skydd mot Olyckor.

1.6 Metod

Inledningsvis inhämtades information med syfte att skapa förståelse om vad systematiskt brandskyddsarbete innebär, samt få klarhet vad miljöledningssystemet ISO 14001 är och hur ledningssystemet är uppbyggt. Detta har gjorts till största del genom litteraturstudier men även i form av studiebesök hos intressanta aktörer och föreningar, såsom SBF, besök på branschmässor där Lagen om Skydd mot Olyckor och den enskilde varit huvudämnen och intervjuer och samtal med relevanta intressenter inom områdena. På så sätt har klarhet och förståelse skapats för problematiken inom och andemeningen med systematiskt brandskyddsarbete. Tillvägagångssättet för att lösa problemställningen och upprättande av integrationsförslaget bygger på att verksamheten skall tillgodose de krav och råd som finns i Lagen om Skydd mot Olyckor och dess allmänna råd. Hänsyn har även tagits till rekommendationer som getts ut av några av landets större räddningstjänster. Sammanställningar genomfördes sedan över de moment som bör ingå och behandlas för verksamhetens systematiska brandskyddsarbete, vilka sedan i sin tur har utgjort underlaget för upprättandet av hänvisningstabeller, där de önskade brandskyddsarbetet och dess moment kopplas till lämpligt kapitel i ISO 14001. Tanken har varit att på så sätt använda verksamhetens redan befintliga systematik för organisationens miljösäkerhetsarbete för att tillgodo se kraven och önskemålen för verksamhetens brandskyddsarbete.

Figur 1

Schematisk bild över tillvägagångssätt för integrationsförslaget i denna rapport.

För underlätta i processen i att upprätta och implementera det systematiska brandskyddsarbetet utifrån miljöledningssystemet ISO 14001 som grund, utformades en mall som består av underkapitel vilka har utformats utifrån kapitlen i ISO 14001 grund. Genom att studerat miljöledningssystemet ISO 14001 och undersökt möjligheterna till att använda dess struktur och rutiner för att skapa ett gott brandskydd, samt uppfylla de krav och önskemålen som ställs på verksamheten utifrån Lagen om skydd mot olyckor och det allmänna rådet om systematiskt brandskyddsarbete, har mallen utformats så att den skall kunna användas som underrubriker i verksamhetens befintliga ledningssystem.

2 Brandskydd och lagstiftning

2.1 Allmänt

I dagsläget finns en rad lagar som behandlar brand och brandskydd. I denna rapport kommer vikten att ligga på Lagen om skydd mot olyckor. Andra lagar som tar upp ansvaret om skydd mot brand är bland annat:

- Arbetsmiljölagen 1977:1160
- Lagen om brandfarliga och explosiva varor 1988:868
- Lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor 1999:381
- Lag om hotell- och pensionatsrörelse 1966:742
- Ellagen 1997:857
- Ordningslagen 1993:1617
- Alkohollagen 1994:1738
- Plan- och bygglagen 1987:10
- Miljöbalken 1999:383
- Lag om tekniska egenskapskrav på byggnadsverk 1994:847
- Lagen om Kulturminne 1988:950

Av dessa lagar är det arbetsmiljölagen som har störst koppling till det systematiska brandskyddsarbetet. Nedan redovisas valda utdrag som behandlar brandskyddsarbetet.

Arbetsmiljölagen 2-3 kap 2-4 §

Arbetsgivarens ansvar:

Betryggande skyddsåtgärder skall vidtagas mot skada genom fall, ras, brand, explosion, elektrisk ström eller liknade. Arbetsgivaren skall informera arbetstagaren om arbetsförhållanden och eventuella risker i samband med arbetet.

Arbetstagarens ansvar:

Arbetstagaren skall medverka i arbetsmiljöarbetet och delta i genomförandet av skyddsåtgärder. Arbetstagaren skall följa föreskrifter samt använda de skyddsanordningar som finns.

Arbetarskyddsstyrelsens författningssamling AFS 2001:1-3 §

Systematiskt arbetsmiljöarbete

I dessa föreskrifter tas arbetsgivarens ansvar upp angående systematiskt arbetsmiljöarbete. Här menas att det systematiska arbetet skall undersöka, genomföra och följa upp verksamheten så att olyckor och ohälsa i arbete förebyggs, och på så sätt skapa en tillfredsställande arbetsmiljö. Det systematiska arbetsmiljöarbetet skall ingå som en naturlig del av den dagliga verksamheten, där det är tänkt att arbetet skall behandla de fysiska, psykosociala och sociala förhållandena som har betydelse för arbetsmiljön. Arbetssättet är snarligt hur det systematiska brandskyddsarbetet bör bedrivas, vilket även möjliggör för förenklingar vid framtida eventuella integrationer av andra ledningssystem.

Arbetskyddsstyrelsens författningssamling AFS 2000:42, 77-91§

Utrymning, nödbelysning, skyltning och utrymningsplaner

Dessa föreskrifter behandlar kraven som ställs på arbetsgivaren när det gäller verksamhetens utrymningsssäkerhet. Det övergripande målet är att arbetsplatsen i händelse av fara skall kunna utrymmas innan kritiska förhållanden råder. Krav ställs bland annat på antalet utrymningsvägar och dess kapacitet och fördelning. Grundregeln för antal utrymningsvägar är att det minst skall finnas två av varandra oberoende utrymningsvägar, vilka skall hållas fria från hinder, samt att dörrar och grindar skall vara lätt öppningsbara i utrymningsriktningen, där inga låsanordningar som försvårar utrymningen är tillåtna. Föreskrifterna tar även upp krav för skyltning, markering och nödbelysning av utrymningsvägar och utmärkning av platser för icke automatisk släckutrustning. Föreskrifterna innehåller krav på att byggnader skall vara försedda med utrymningsplaner, samt hur dessa skall vara utformade. Kraven gäller dock ej arbetslokaler vars storlek, läge och överskådlighet är sådan att utrymningsplaner uppenbarligen saknar betydelse för personalens säkerhet vid utrymning.

Larm och Släckutrusning

Larmanordning med detektorer skall finnas. Dessa skall varna för risk för olycksfall eller akut ohälsa såsom brand, gasutströmning eller syrebrist. Vid utformningen av larmanordningen skall hänsyn tas till byggnadens och lokalernas storlek, förekomsten av påverkande utrustning som bland annat kemikalier samt antalet personer som lokalen är avsedd för. Larmsignalen skall kunna uppfattas av alla som berörs av faran. I dessa föreskrifter finns även krav på underhåll och kontroll av larmanordningar. Föreskrifterna behandlar även kraven rådande åtgärder för underlättande av utrymning samt kraven rådande automatisk brandsläckningsutrustning för verksamheter med byggnader och arbetslokaler där risken för snabb brandspridning och rökutveckling föreligger, vilket kan komma att försvåra en utrymning. Krav finns även rörande personskydd vid anläggningar med automatiska släckanordningar som kan utgöra en risk för kvävning eller ohälsa i samband med aktivering.

2.1.1 Laghistorik rörande brandskydd

Redan under 1200-talet nämns brandskydd i landskapslagarna. Skyddet genomdrevs då genom bestraffning för vårdslös hantering av eld/1/.

Under 1300-talet kom de första lagarna som detaljstyrde brandskyddet. Under Magnus Ericssons regi skapades stadslagen som innehöll föreskrifter om brandförsvar, brandredskap, brandsläckning och brandsyn. Brandsynen skulle utföras fyra gånger per år och den som ej kunde uppvisa de stadgade brandredskapen bötfälldes/1/.

1734 års Lag anger att husägare skall se till att byggnadens skick är så gott att brand kan förebyggas/1/.

1783 års kungörelse angav nya regler för brandsynen, förordnandet av brandsynsförrättare, ägarens skyldighet och åtgärder vid brister samt böter och handgripliga åtgärder/1/.

1874 års brandstadgar angav regler för under vilka tidsramar brandsynerna skulle utföras, samt vilka som skulle utföra dem. Stadgarna innehöll även krav på uppförande av brandmurar i fastighetsgräns. I samband med stadgarna bildades de första yrkesbrandkårerna. Vid denna tidpunkt hade skorstensfejaren mer att säga till om än brandchefen.

1923 års brandlag angav att brandsynen i städerna kunde utföras under hela året och inte som tidigare då de bara skedde under sommarmånaderna. I och med denna stadga fick brandchefen större befogenheter och kunde bestämma vad och när brandsyner skulle utföras.

1944 års brandlag innebar att brandsyn skulle utföras årligen på alla byggnader i varje kommun, dock kunde brandchefen bevilja frist på objekt som ej ansågs brandfarliga, så som bostadshus och skolor. Fristen var på 3 år i staden och övriga objekt 5 år.

1962 års brandstadga innebar stora förändringar för synsättet för brandsynerna. Nu blev målet mer fokuserat på personsäkerhet. Bara på de objekt som kunde innebära fara för stort antal människor vid brand var ålagda med brandsyn, i och med detta försvann brandsynen i bostäder vilka objekt som brandsyn skulle utföras på bestämde brandchefen i fristerna, där tidsintervallen varierade från ett år för riskobjekt och tre till fem år för övriga.

1986 års räddningstjänstlagstiftning ändrade vem som beslutade om frister. I och med denna lag övergick ansvaret från brandchefen till Räddningsverket, dock hade räddningstjänsten möjligheten att utföra annan brandsyn för att säkerställa personsäkerheten om indikationer eller brister hade rapporterats från annan myndighet eller från allmänheten. Räddningstjänstlagen angav även krav på att fastighetsägaren eller innehavaren skulle förhindra och förebygga brand, genom att bland annat handha släckutrustning. Detta krav ställdes då utifrån 41§.

Ur 1986 års räddningstjänstlag (1986:1102):

41 § Ägare eller innehavare av byggnader eller andra anläggningar skall i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olyckshändelse och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.

Hur definitionen *skälig* skall tolkas fanns det ingen direkt accepterad praxis för. Meningen är att det ska ges en tolkningsfrihet utifrån de rådande omständigheterna. Vid juridisk prövning av det tekniska brandskydds-nivån i en byggnad som är uppförd före rådande lagstiftning och där verksamheten bibehållits, kunde och kan den gällande bygglagen ej åberopas. Undantaget från detta är om byggnadens verksamhet ändrats eller om tillbyggnationer påverkar brandskyddet om riskerna för omgivningen vid brand i byggnaden ökar. Vad brandsynsmyndigheten då kunde åberopa efter att bygglov utfärdats är räddningstjänstlagen 41§ (se ovan). Vid ett sådant fall måste en tolkning av vad begreppet ”*skall i skälig omfattning*” göras.

Vid en prövning av ett ”skälighets fall” vid en regeringsrättsdom 1972, fallet gällde då en tillbyggnation av två hamnmagasin i Kristinehamn. I fallet hade den lokala brandmyndigheten utfärdat ett föreläggande gällande de gamla byggnadsdelarna som ej berördes av det nya bygglovet för tillbyggnaden, efter att bygglov utfärdats och byggnaden stod färdig. Brandmyndigheten ställde alltså ytterligare krav på utökat brandskydd i de gamla byggnadsdelarna med hänvisning till den utförda tillbyggnaden, trots att inga ändringar genomförts på dessa delar enligt de gamla byggloven. Motiveringen till föreläggandet var att byggnadens ökade storlek skulle kunna skapa en mer svårsläckt och komplex eventuell brand med större risker för omgivningen. Anläggningsägaren överklagade föreläggandet då det ansågs att det hade för avsikt att ändra gamla godkända byggnadsuppföranden. Fallet behandlades vid tre instanser: Länsstyrelsen (1977-12-21) vilka verkställde föreläggandet, Kammarrätten(1979-08-28) vilka undanröjde föreläggandet och sedan överklagades domen till regeringsrätten vilka fann (1982-03-01) föreläggandets kostnader icke som oskäligen mot bakgrunden av behovet av åtgärderna och de värden som står på spel. Vilka kostnader som var av skälig omfattning till riskerna var i detta fall en investering i rökluckor och flamskärmar till en kostnad av ca 100 000kr om byggnadens värde uppgår till mer än 1,3milj kr och inventarier med ett värde på ca 5-10miljkr samt att risk för brandspridning till närliggande byggnader förelåg (1982 års priser)/22/. Denna dom har utgjort en rättspraxis för brandsynsmyndigheterna i deras lagstöd för att påtvinga en ändring av brandskyddet fanns i räddningstjänstlagen 41§. Regeringsrättens dom fastställde länsstyrelsens dom vilket i sin tur hämtar stöd ur riksdagens proposition år 1962 där departementschefen anförde:

”Brandsynemyndigheten bör sålunda icke kräva säkerhetsåtgärder utöver vad som är uttryckligen föreskrivet i samband med byggnadslov eller i samband därmed prövats eller eljest är gängse, utan att behov därav föreligger på grund av särskilda omständigheter.” / 23/

2.2 Lagen om skydd mot olyckor

2.2.1 Allmän innebörd

2004 års Lag om skydd mot olyckor betonar individens skyldighet att vidta egna riskreducerande och brandförebyggande åtgärder. Begrepp som SBA presenteras i ett av SRVs allmänna råd som kom ut i samband med Lagen om skydd mot olyckor, lagens ambition är att skapa ett säkrare och mer riskmedvetet samhälle med hjälp av den enskilde individen.

Grundtanken med det systematiska arbetssättet är att göra den enskilde individen medveten om vilka risker de lever och befinner sig i, samt vilket brandskydd som finns. För att kunna skapa denna medvetenhet krävs engagemang av alla verksamhetens berörda parter. Att bara uppfylla sina skyldigheter och kunna visa upp det som krävs vid tillsyn, är inte det som skapar ett gott brandskydd. Att ta hjälp av extern expertis för att upprätta en dokumentation som ej kan göras förstådd i den egna organisationen främjar heller ingen god utveckling av brandskyddsarbetet. Däremot kan extern expertis vara en god hjälp vid brandskydds- och riskinventering. Risker finns att "hyllvärmare" skapas om inget egenintresse eller engagemang finns. Det är det utförda och de återkommande initiativen och åtgärderna som leder till en jämn brandskyddsnivå, vilket är tänkt att skapas genom SBA.

Genom att låta de existerande samt de framtida potentiella riskerna styra omfattningen och ambitionsnivån på brandskyddsarbetet, i stället för legala gränser, möjliggörs ett mer flexibelt och verksamhetsanpassat brandskydd. I verksamhetsanpassningsprocessen skall hänsyn tas till inträffade brandtillbud samt erfarenhetsåterspeglning från tidigare tillbud/2/. En viktig del i säkerhetsarbetet är att främja engagemang, kunskapsökning och förståelse genom att låta arbetet struktureras och bedrivs av de individer som bedriver och vistas inom verksamheten/9/. Extern expertis kan med fördel användas där kunskap saknas i den egna organisationen, så som vid brandskydds- och riskinventering, samt byggnadsteknisk dokumentation. Extern hjälp kan även underlätta arbetet vid komplexa anläggningar och vid ansvarstvister, som exempelvis gallerior.

I bedömningen av brandskyddsbehovet måste även hänsyn tas till variationer av riskbilden och verksamhetens omfattning. Exempel på sådana verksamhetsområden kan vara idrottsanläggningar där stora folksamlingar kan förekomma och där det även i undantagsfall kan förekomma provisoriska övernattningar, samt tillfällen med ökad brandbelastning, som vid mässor. Även provisoriska förändringar av en lokals utformning som vid tillfälliga diskon eller liknade tillfälliga evenemang som konserter mm. "Göteborgsbranden" Herkulesgatan 1998 kan nämnas som skräckexempel, där ett flertal olyckliga omständigheter medverkade till stor förödelse.

2.2.2 Lagkrav

Lag(SFS 2003:778) om skydd mot olyckor efterträdde Räddningstjänstlagen (1986:1102) vid årsskiftet 2003/2004 och innebar förtydligande i den enskildes ansvar och engagemang för sin verksamhets brandskydd. I stora drag kan lagändringen beskrivas som en betoning av att ansvaret för skydd mot olyckor nu vilar allt mer på den enskilda individen. Räddningstjänstens roll som kontrollmyndighet av verksamhetens brandsäkerhet i form av brandsyner, övergick i och med denna lag till ett kommunalt tillsynsansvar. Räddningstjänsten kommer dock i många kommuner att fortsätta att utföra denna uppgift, men då i form av tillsyn istället för brandsyn. Att ansvaret för brandskyddsarbetet nu vilar på individen eller organisationen är tydliggjort genom ett råd från Räddningsverket i form av att systematiskt och kontinuerligt brandskyddsarbete skall bedrivs. Vilket benämns som systematiskt brandskyddsarbete (SBA).

Kapitel 2 i Lagen om skydd mot olyckor är det kapitel som behandlar den enskildes skyldigheter. Det är även i 2 kap. 2 § som räddningsverket finner sitt stöd för sitt SBA krav.

Ur lagen om skydd mot olyckor SFS 2003:778. 2 kap. Enskildas skyldigheter:

Skyldighet att varna och tillkalla hjälp

1 § Den som upptäcker eller på annat sätt får kännedom om en brand eller om en olycka som innebär fara för någons liv eller allvarlig risk för någons hälsa eller för miljön skall, om det är möjligt, varna dem som är i fara och vid behov tillkalla hjälp. Detsamma gäller den som får kännedom om att det föreligger en överhängande fara för en brand eller en sådan olycka.

Skyldigheter för ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader och andra anläggningar

2 § Ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller andra anläggningar skall i skälig omfattning hålla utrustning för släckning av brand och för livräddning vid brand eller annan olycka och i övrigt vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att hindra eller begränsa skador till följd av brand.

3 § Ägare av byggnader eller andra anläggningar, där det med hänsyn till risken för brand eller konsekvenserna av brand bör ställas särskilda krav på en kontroll av brandskyddet, skall i skriftlig form lämna en redogörelse för brandskyddet. En nyttjanderättshavare skall ge ägaren de uppgifter som behövs för att denne skall kunna fullgöra sin skyldighet.

Är det fråga om sådana anläggningar som avses i 4 § skall i stället den som utövar verksamheten på anläggningen se till att en redogörelse enligt första stycket upprättas. Ägaren av anläggningen skall ge den som utövar verksamheten de uppgifter som behövs för att denne skall kunna fullgöra sin skyldighet. Redogörelsen skall lämnas in till kommunen.*

**anläggningar där verksamheten innebär fara för att en olycka skall orsaka allvarliga skador på människor eller miljön*

3 Systematiskt brandskyddsarbete - SBA

3.1 Allmänt

För att kunna uppfylla de krav som ställs i 2 kap. 2 § i Lagen om skydd mot olyckor måste ägare eller nyttjanderättshavare till byggnad eller anläggning vidta de åtgärder som behövs för att förebygga brand och för att förhindra eller begränsa skadorna till följd av brand/3/.

Räddningsverket har i sitt allmänna råd SRVFS 2004:3 angett kommentarer om att detta krav bör uppfyllas genom att systematiskt och kontinuerligt brandskyddsarbete bedrivs under byggnadens eller anläggningens hela livslängd /2/.

Det allmänna rådet ligger till grund för begreppet systematiskt brandskyddsarbete. Ett allmänt råd har dock en lägre juridisk status än föreskrifter, vilket ger tolkningsutrymme för att uppfylla lagkravet.

3.2 Vilka är skyldiga att utföra SBA?

Kravet att utföra systematiskt brandskyddsarbete gäller i princip alla, men framför allt alla arbetsplatser och verksamheter. Omfattningen på brandskyddsarbetet är beroende av verksamhetens typ och storlek samt verksamhetens egen ambition och riskmedvetenhet. De faktorer som påverkar skyldigheterna och åtgärderna som verksamheten lägst måste vidta och ansvara för är beroende på vilka risker som verksamheten medför. Allt detta med hänsyn till den egna verksamheten men även för tredje man och dess omgivning.

Kraven som varierar med verksamhetens karaktär och art kan delas in i två kategorier, det organisatoriska brandskyddskravet samt kravet på hur omfattande dokumentationen av verksamhetens brandskydd bör vara.

3.3 Vad innebär systematiskt brandskyddsarbete – SBA?

Systematiskt brandskyddsarbete är en kontinuerlig process med syftet att öka byggnadens och eller verksamhetens brandsäkerhet. Tanken är att alla aktiva individer i verksamheten skall göras medvetna om det brandskydd som finns och rutiner som främjar brandsäkerheten, samt dess betydelse. Genom att rutinmässigt arbeta med brandsäkerheten är det tänkt att brandskyddsnivån och ambitionen med brandskyddsarbete skall hållas på en god och konstant nivå genom hela verksamhetsåret. Genom att skapa systematik för verksamhetens brandskyddsarbete är det tänkt att undvika att skyddsnivån varierar stort mellan myndigheternas tillsyner. I det allmänna rådet anges det även att brandskyddet skall dokumenteras/2/. Syftet med dokumentationen är dels att kartlägga brandskyddet men även öka förståelsen för det befintliga brandskyddet samt skapa möjligheter att belysa problem och brister. Dokumentationen kan även förenkla utförandet av kommunens tillsyn, samt utgöra en grund och arbetsstruktur för att kunna bedriva och säkerställa brandskyddsarbetet.

3.4 Varför skall SBA genomföras?

Enligt (1986:1102) års räddningstjänstlag skulle brandsyn avse kontroll av brandskyddet vilket i praktiken har inneburit en tolkning och praxis med ett huvudsakligt fokus på det tekniska brandskyddet/24/. Dessa brandsyner utfördes som bäst en gång per år, i vissa fall med fyra års intervall/9/. Det är svårt att värdera brandskyddet hos ett objekt med utgångspunkt endast i de enskilda brandskyddsåtgärderna. Det krävs istället en helhetssyn och därför är det av stor vikt för brandsäkerheten att ägare och nyttjare av byggnader och anläggningar har kunskap om sitt brandskydd, hur de vidtagna brandskyddsåtgärder samverkar och hur de bidrar till att minska riskerna/2/. Till skillnad från vad brandsynerna i praktiken gjorde skall nu brandtillsynen i stor utsträckning fokusera på det **organisatoriska brandskyddet**. Brandsynernas långa tidsintervall innebar svårigheter i att få en verklighetsbild av brandskyddet mellan brandsynstillfällena. Enstaka kontroller av hur utförda brandskyddsåtgärder fungerar ger inte besked om hur brandskyddet fungerar mellan kontrollerna. Brandskyddsarbete behöver därför bedrivas systematiskt och kontinuerligt och utgå från de brandrisker som finns/2/. Egenkontrollen som skall utföras är tänkt att skapa en jämnare nivå på brandskyddet under hela verksamhetstiden, genom att verksamheten utför tätare egenkontroller av sitt brandskydd.

Genom att arbeta kontinuerligt och systematiskt med brandskyddsfrågor och genom att väcka engagemang bland alla som berörs av verksamheten skapas förutsättningar för delaktighet i skyddsarbetet. Delaktighet skapar motivation som i sin tur leder till ett bättre resultat/9/. Detta, i kombination med utbildning om rutiner i verksamheten för tillbud och underhåll, bör skapa förutsättningar för en högre och jämnare nivå på brandskyddet. Dessutom resulterar det i en medveten och mer förstående organisation, vilket förhoppningsvis skall leda till färre tillbud och mindre risker. Engagemang och delaktighet bland alla innebär även förutsättningar för att nya förslag på riskreducerande rutiner och instruktioner skapas. Detta bör även premieras från ledningen, då ledningens helhjärtade stöd är enormt viktig för att skapa förståelse och förtroende för arbetet i hela organisationen.

Ett fungerande SBA bör även hjälpa till att övriga lagar som verksamheten berörs av efterlevs.

3.5 Dokumentation av SBA

För varje byggnad eller anläggning bör det finnas en dokumentation av brandskyddet som är tillräckligt omfattande för att säkerställa att skäligen brandskyddsåtgärder vidtas och hålls funktionsdugliga. I samband med kommunens tillsyn kan även en prövning av behovet av skriftlig dokumentation ske. Tillsynen bör även kontrollera dokumentationens innehåll, omfattning och efterlevnad/5/.

Dokumentationen av verksamhetens brandskydd skall ej likställas med den skriftliga redogörelsen, se kapitel 3.5.4.

3.5.1 Vilka skall dokumentera brandskyddet?

De byggnader eller anläggningar som omfattas av en eller flera av nedan följande fyra kriterier bör det enligt det allmänna rådet SRVFS 2004:3 finnas en skriftlig dokumentation över brandskyddet. Denna dokumentation skall ej likställas med den skriftliga redogörelsen. Dock kan den vara till god hjälp vid utförandet av den skriftliga redogörelsen, som eventuellt skall lämnas in till kommunen (se kap 3.6.5).

1. Byggnad

Ur allmänna rådet SRVFS 2004:3:

- För de byggnader vars brandskydd inte enkelt kan beskrivas med generella brandskyddsåtgärder,
- vars brandskyddsåtgärder kräver speciellt underhåll,
- där det krävs automatiska eller manuella styrningar av brandskyddsinstallationer eller,
- som är kulturhistoriskt värdefulla bör det finnas skriftlig dokumentation av brandskyddet.

Som exempel kan nämnas stora, djupa, höga och komplexa byggnader. Exempel på sådana byggnader kan vara byggnader med fler än 16 våningsplan, byggnader med vissa typer av samlingslokaler, eller vårdanläggningar, samt komplexa byggnader under mark. (BFS 2002:19)

Men även byggnader vars brandskydd har projekterats genom analytisk dimensionering/2/. Dvs. dimensionering av brandskydd och utrymnings säkerheten genom beräkningar med omsorgsfullt valda dimensionerade värden och beräkningsmodeller som på ett tillfredställande sätt beskriver det aktuella fallet/4/.

2. Verksamhet

Ur allmänna rådet SRVFS 2004:3:

För verksamheter som omfattas av något eller några av följande kriterier bör det finnas skriftlig dokumentation av brandskyddet:

- För de byggnader och anläggningar där det bedrivs verksamheter som medför stor risk för uppkomst av brand eller för spridning av brand,
- omfattar stora personantal,
- omfattar sovande personer med dålig lokalkännedom,
- ofta förändras eller kan medföra att utrymningsvägar blockeras,

Exempel på detta är: samlingslokaler, skolor, hotell, industrier och sjukhus/2/.

3. Organisation

Ur allmänna rådet SRVFS 2004:3:

För verksamheter som omfattas av något eller några av följande kriterier bör det finnas skriftlig dokumentation av brandskyddet:

- För de byggnader och anläggningar där verksamhetens brandskydd bygger på en organisation där flera personer är engagerade i utformning och upprätthållande av det systematiska brandskyddsarbetet,
- där det förutsätts ett aktivt deltagande av personalen vid brand eller tillbud eller där brandskyddet till stor del är beroende av ett fungerande samarbete mellan personalen,

Behovet av information till dem som är direkt berörda av verksamheten bör också beaktas.

Exempel: skolor, butiksgallerior, hotell, industrihotell, konsert- och idrottsarenor, sjukhus och vissa trafiktunnlar/2/.

4. Övrigt

Ur allmänna rådet SRVFS 2004:3:

Vid bedömning av behovet av skriftlig dokumentation bör också omkringliggande verksamheters risker beaktas, om de medför större krav på brandskyddet i den egna byggnaden, verksamheten eller organisationen.

Exempel: verksamheter som kan medföra allvarliga konsekvenser för den egna verksamheten, så som närhet till upplägg av brandfarliga eller explosiva varor, eller närhet till rekommenderad transportled för farligt gods.

3.5.2 Vilka berörs ej av dokumentationskrav?

I frågan om enklare byggnader eller anläggningar, med låg brandrisk och en verksamhet som inte ställer särskilda krav på tekniska eller organisatoriska brandskyddsåtgärder samt där tillräcklig information och kunskap kan underhållas på annat sätt, ställs det ej krav på att en skriftlig dokumentation upprättas. Det systematiska brandskyddsarbetet bör i dessa fall kunna kommuniceras med dem som berörs av det utan skriftlig dokumentation. Utöver de som nämnts ovan behöver normalt inte en skriftlig dokumentation över brandskyddet upprättas för bostads- och kontorsbyggnader för vilka förenklad dimensionering har tillämpats vid brandskyddsprojekteringen. Detta gäller även för industri, handels- och bostadslokaler som är belägna med utgång direkt till det fria och som inrymmer ett fåtal personer/2/.

3.5.3 Dokumentationen och dess innehåll

En dokumentation över brandskyddet och det systematiska arbetet som utförs skall fungera som vägledning, hjälpmedel och kunskaps- och informationskälla i verksamhetens fortlöpande brandsäkerhetsfrämjande arbete.

Dokumentationen bör beskriva enligt de allmänna rådet/2/:

- Byggnaden och dess brandskyddslösningar
- Verksamheten som bedrivs
- Organisationens som finns för brandskyddet samt de förändringar som sker

Sammanställningen och utförandet bör genomföras av personer ur den egna organisationen, dock kan extern expertis användas i delar där kompetens saknas. Verksamheten bör även utse en ansvarig person för brandskyddet och dess dokumentation/2/.

Dokumentationen kan även vid behov delas upp i flera delar, som exempel kan informationen om verksamhetens drifttekniska installationer komma till störst nytta genom att vara samlade med drift och underhållsystemen. Medan verksamheten och det organisatoriska brandskyddet behandlas i ett separat system, dock bör någon form av koppling mellan systemen finnas. Dokumentationens innehåll styrs av behovet i det enskilda fallet, men som generell vägledning till vad som bör dokumenteras anger det allmänna rådet om SBA/2/ följande punkter:

- Generell beskrivning av byggnaden. Beskrivningen bör visa byggnadens läge, utformning och i vissa fall ingående byggmaterial. För kulturhistoriskt värdefulla byggnader bör dess kulturhistoriska värde beskrivas samt i förekommande fall var särskilt värdefulla inventarier finns placerade.

- Generell beskrivning av verksamheten och dess risker. Beskrivningen bör i text eller på en skiss visa var olika verksamheter bedrivs i objektet för att det skall kunna vara möjligt att följa hur riskerna förändras.
- Ansvarsfördelning för brandskyddet. Organisation och instruktioner för ansvar, kontroller och underhåll, samt organisation och instruktioner vid brand bör redovisas.
- Beskrivning av tekniska brandskyddsåtgärder. Byggnaders och installationers utformning och funktion och hur de förväntas hanteras vid en eventuell brand bör redovisas. De vanligaste tekniska brandskyddsåtgärderna återfinns i checklistan nedan.
- Förutsättningarna för att med egen personal och med hjälp av räddningstjänsten utföra en akut insats i byggnaden/verksamheten.
- Plan för utbildning och övning, med uppgifter om vilka som ska övas/utbildas, typ av övningar/utbildning och hur ofta de ska ske.
- Underhålls- och kontrollplan för samtliga brandskyddsåtgärder med uppgifter om vem som är ansvarig, vilken typ av kontroll som avses och hur ofta de ska ske.
- Genomförda kontroller av brandskyddsåtgärder. Skriftlig dokumentation bör ske av utförd egenkontroll, extern kontroll och eventuella planer på åtgärder.
- Genomförd utbildning och övning. Skriftlig dokumentation bör göras över genomförd utbildning och övning.
- Rutiner för information till hantverkare, besökare m.fl. som kan påverka eller beröras av brandskyddet i sådan utsträckning att riktad information behövs bör anges.
- Tillstånd för hantering av brandfarliga eller explosiva varor och andra tillstånd som rör brandskyddet eller är beroende av brandskyddet bör komplettera dokumentationen.
- Genomförda och planerade förändringar i organisationen, byggnaden eller verksamheten och som påverkar brandskyddet bör framgå av dokumentationen.
- Revision av dokumentationen. Av dokumentationen bör framgå hur, av vem och med vilka intervaller dokumentationen utvärderas, följs upp och revideras.

3.5.4 Skriftlig redogörelse

Skriftlig redogörelse skall inte likställas med dokumentationen av brandskyddsarbetet. Den skriftliga redogörelsen kan betraktas som en sammanfattande beskrivning av verksamhetens nuvarande tekniska och organisatoriska brandskydd vilket skall lämnas in till kommunen. Syftet med den skriftliga redogörelsen är delvis att tydliggöra den enskildes ansvar för brandskyddet, men även utgöra ett hjälpmedel och underlag för att göra prioriteringar av den kommunala tillsynen över efterlevnaden av de grundläggande kraven i 2 kap 2§ i Lagen om skydd mot olyckor se 2.2.1. /6/

3.5.4.1 Skriftlig redogörelsens innehåll

Den skriftliga redogörelsen innehåll ska kortfattat redovisa objektets brandskydd med fokus på det byggnadstekniska och det organisatoriska brandskyddet, samt verksamheten som bedrivs. Även kontroll- och underhållsplaner för de brandskyddslösningarna som valts, samt faktorer som kan påverka brandskyddet i byggnadens övriga verksamheter bör även de finnas i redogörelsen/5/.

Enligt det allmänna rådet SRVFS 2004:4 bör innehållet delas upp i två delar. Del 1 bör behandla byggnaden vilket verksamheten bedrivs i. Denna del kan användas gemensamt, då fler verksamheter bedrivs i samma byggnad. Del 2 är specifikt för verksamheten/6/och behandlar uppgifter såsom typ, karaktär, storlek, verksamhetstider mm samt det byggnadstekniska och organisatoriska brandskyddet i form av drift, underhåll och beredskapen för brand. Denna del bör ha formen av ett frågeformulär vars frågor enkelt bör kunna besvaras. Detta finns en mall för i det allmänna rådet med enkla och tydliga svarsalternativ/6/.

3.5.4.2 Vilka berörs av skriftlig redogörelse

Det är ägaren som ansvarar för att den skriftliga redogörelsen över brandskyddet lämnas in till kommunen/3/, dock skall nyttjanderättshavaren bidra med de uppgifter som behövs för att denne skall kunna uppfylla sina skyldigheter/3/. I de fall där verksamheten bedrivs av någon annan än ägaren till byggnaden bör upprättandet av redogörelsen ske i samverkan mellan dessa partner/6/. De verksamheter som berörs av kravet att lämna in en skriftlig redogörelse över brandskyddet är i grova drag följande/8/:

- **Vård, omsorg och kriminalvård**
Inrättningar för vård av fler än tre personer som har hjälpbehov vid utrymning i händelse av brand, eller institutioner där patienterna någon gång vårdas inlåsta.
- **Förskoleverksamhet, skolverksamhet eller skolbarnomsorg**
Verksamhet där 15 eller fler barn eller ungdomar inte vistas på markplan samtidigt, eller där fler än 90 barn eller ungdomar vistas i markplan samtidigt, eller där fler än 5 funktionshindrade barn eller ungdomar vistas samtidigt.
- **Hotell eller andra tillfälliga boenden**
Hotell, pensionat eller vandrarhem med minst 9 gäster eller med minst 5 gästrum. Elevhem eller förläggning med platser för fler än 50 personer eller med fler än 25 förlägningsrum.
- **Samlingslokaler m.m.**
Lokaler som används av fler än 150 personer, eller verksamhet med serveringstillstånd av alkohol och där det finns platser för fler än 50 personer i samma lokal. Samt fritidsanläggningar där det finns platser för fler än 1000 personer, helt eller delvis under tak.
- **Industrier**
Byggnad eller anläggning där minst 20 personer är sysselsatta samtidigt i industriverksamhet. Eller en verksamhets yta större än 2500 m². Eller där verksamheten kräver tillstånd enligt lagen om brandfarlig och explosiva vara (1988:868), eller verksamhet som lyder under lagen (1999:381) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.
- **Byggnader eller anläggning med stora kulturhistoriska värden**
Byggnader som är byggandsminnen eller kyrkliga kulturminnen enligt lagen om kulturminnen (1988:950), med undantag för byggnader som uteslutandes används som bostad. Eller statliga byggandsminnen enligt (1988:1229). Eller statliga museer och andra museer med rätt till bidrag enligt (1996:1598).
- **Byggnad eller anläggning vars utformning innebär stor risk för allvarliga skador vid brand**
Byggnader med fler än 16 våningar ovan mark. Eller garage med minst två plan under mark med en sammanhängande yta på mer än 2000 m². Eller tunnlar längre än 500 m som är avsedda för allmän väg eller allmänna kommunikationsmedel.

4 Ledningssystem

4.1 Allmänt

Ett ledningssystem skall betraktas som ett hjälpmedel vid strukturering av arbete med att uppnå organisationens policy och mål, samt systematiskt dokumentera de skyddsåtgärder som vidtas. Genom att använda formaliserade system skall förutsättningar ges till effektivitet och kontinuitet för att nå de uppsatta målen. Ett väl fungerande ledningssystem fokuserar på att målen och policyn nås och vad som skall göras för att nå dem. Ett mindre väl fungerade ledningssystem bedriver då en dokumentation som ej kommunicerar med verksamheten. Ett ledningssystem skall utgöra ett genomtänkt hjälpmedel för att långsiktigt kunna skapa en säkerhetskultur med formella regler och rutiner för att uppnå och bibehålla en säker verksamhet. Nivån bör baseras utifrån verksamhetens existerande policy som då bör ta hänsyn till de interna och externa kraven som organisationen berörs av. Ledningssystemet bör utgöra en tydlig koppling mellan de tre nivåerna, policy – mål – genomförande, där policyn skall visa riktningen och förväntningen med det arbete som skall utföras. Formella rutiner skall ingå där det skall framgå ansvarsområden och tydligt vem som gör vad, när och hur, samt undvika alltför detaljerade beskrivningar. Framförallt är det viktigt att ledningssystemet anpassas till verksamheten och dess behov, risken är annars stor att dokumentationen bara blir finna ord och en ”hyllvärmare”.

Nästan alla ledningssystem är implementerade av fri vilja, med undantag för Seveso-anläggningar. I och med att en anläggning är klassad som Seveso-anläggning finns det lagkrav på säkerhetsledningssystem, dessa system får även integreras med befintliga frivilliga ledningssystem. Det finns en rad olika standard för olika områden och ändamålsområden såsom; kvalitet, säkerhet, driftsäkerhet och miljö mm. Anledningen till att implementera ett ledningssystem i verksamheten kan vara många, men starka skäl är att säkerställa kvalitet och driftgång men även att främja god ordning och säkerhet. Dock kan det även finnas yttre ekonomiska krav och önskemål på att verksamheten skall uppfylla förutsättningar för att säkra kvalitet, driftsäkerhet samt att lagkrav följs. Kraven kan komma från finansörer och kunder i form av önskemål om certifiering av ett ackrediterat certifieringsföretag, dvs. en neutral granskade part som är godgodkänd av Swedac (myndighet för teknisk certifiering) som granskar att ledningssystemet uppfyller kravstandarden såsom ISO 14001. Certifieringen kan i en del fall ge mervärde för en organisation i form av marknadsföringsvärde, men kan i vissa fall även vara en förutsättning för att överhuvudtaget kunna få genomföra affärer.

Genom att arbeta utifrån ett ledningssystem skapas förutsättningar för att effektivisera riskhanteringsarbetet inom verksamheten. Med proaktiva metoder som verktyg, innan tillbud sker, och med reaktiva metoder, för att lösa problemet vid tillbud, ges förutsättningar för att ett effektiv säkerhet och riskreducerande arbete. Ledningen har ett stort ansvar i denna del då de med sin position påverkar riskbilden i verksamheten genom sitt beslutsfattande om resursernas fördelning för verksamheten. Med hjälp av ett strukturerat system skapas förutsättningar för en kostnadseffektiv helhetssyn med ett samlat begrepp för bland annat säkerhetsfrågor som skall leda till färre avbrott och olyckor, mindre –utsläpp, -frånvaro samt risk för lagförelse. Eftersom det oftast är kostnadsbesparande att förebygga istället för att reparera. Dock skall det nämnas att förebyggande åtgärder inte bara innebär att utfärda policy, riktlinjer och normer, utan det som verkligen förebygger tillbud och olyckor är att följa upp och fortlöpande förbättra verksamheten, vilket ett fungerande ledningssystem skall ge förutsättningar för.

4.1.1 PDCA- Cykeln

Grundelementet i många ledningssystem är arbetet sker genom en kontinuerlig förbättringsprocess. Grunden i dessa ledningssystem är *Demings cirkel* eller PDCA-cykeln, Plan(planera) – Do(utföra) – Check(kontrollera)– Act(Agera), vilket många av dagens ledningssystem tillämpar. Fadern till PDCA-cykeln är Edward Deming (1900-1993) som tillsammans med sin kollega Walter E. Shewart (1891-1967) på 1920-talet arbetade med statistiska metoder för produktkontroll, då det under den tiden var ett stort intresse kring frågor rörande arbetsorganisation och effektivitetsutveckling för tillverkningsindustrin. Genom att flytta kvalitetskontrollen till produktionen engagerades fler i kontrollarbetet vilket gav en påtaglig effektivitetsutveckling. Från de statistiska metoderna att kontrollera produktionen skapades en teknik för åtgärder i produktionen, den så kallade Demingcykeln: Plan-Do-Check-Act vilket var en del i att gå från slutkontroll, till processorientering i kvalitetsarbetet/16/.

PDCA- cykelns fyra steg i förbättringsarbete:

Planera

Lägga upp och planera arbete utifrån att ha inventerat var man i dagsläget befinner sig i förhållande till de uppsatta målen med ledningssystemet.

Utföra

Utifrån de givna förutsättningarna som har tillförts igenom bland annat kunskap och kompetens skall man utföra det som är tänkt att genomföras.

Kontrollera

Kontrollera genom att blicka tillbaka och kontrollera att målen med ledningssystemet som satts är uppfyllda eller att verksamheten är på väg i rätt riktning.

Agera

Genom att följa upp brister och summera erfarenheter, skapa nya lösningar och förbättringar för att nå verksamhetens mål. Även utvärdering av målen kan vara nödvändig, om nya förutsättningar har getts kan även målen skapa fel förutsättningar för verksamheten.

4.2 Miljöledningssystem

4.2.1 Allmänt

Många av dagens organisationer blir allt mer medvetna om behovet att minska och begränsa verksamhetens kopplingar till aktiviteter med negativ miljöpåverkan, i form av produkter, aktiviteter, verksamheter eller tjänster. Kraven och önskemålen till miljövänliga alternativ har ökat i och med det ökande intresset till att förbättra och främja kvaliteten på miljön bland allmänheten. Detta ställer ökande krav på organisationer och verksameters miljöpresstandard utifrån så väl lagkrav som utvecklingen av ekonomiska styrmedel som är tänkta att främja en hållbar utveckling av reducerad miljöpåverkan.

För att utvärdera verksamhetens miljöprestanda utförs miljöutredningar och miljörevisioner. Att enbart utföra denna typ av utredningar och revisioner utgör dock bara ett kvitto på att lag- och miljöpolicykrav uppfylls vid revisionstillfället. Ingen garanti ges, på detta sätt, att kraven kommer att uppfyllas i den pågående verksamheten efter att utvärderingarna är genomförda. För att skapa förutsättning till att resultaten från miljöutredningarna och revisioner på ett effektivt sätt förvaltas bör kontrollen utföras integrerat i ett strukturerat ledningssystem/17/.

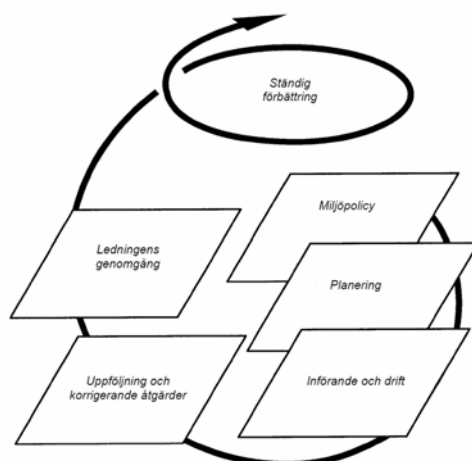
De internationella standarderna inom miljöledningsområdet tillhandahåller de komponenter som krävs för att skapa effektivitet, samt även kunna underlätta för organisationen att nå satta miljö- och ekonomiska mål genom integration med de övriga ledningskrav som verksamheten faller under. Miljöledningssystemen saknar avsikter eller syften att skapa tekniska handelshinder eller påverka berörda lagkrav i form av skärpningar eller ändringar/17/.

4.2.2 ISO 14001

ISO (Internationella Standardiseringsorganisationen) består av en världsomspännande sammanslutning av nationella standardiseringsorgan (ISO-medlemmar). Utarbetandet av standarder sker normalt i tekniska kommittéer vilka består av medlemmar från varje medlemsland som önskar medverka. Kommittéerna kan bestå av internationella organisationer, statliga såväl som icke statliga/17/.

Denna miljöledningsstandard skall kunna tillämpas på alla organisationer oavsett typ och storlek. Den skall även kunna anpassas till de rådande geografiska, kulturella och sociala förhållandena/17/. I Sverige fanns det ca 5000 14001 ISO certifierade organisationer år 2005 inom ca 50 olika branscher/17,20/. Detta är en av flera olika miljöledningsstandarder i 14000-serien. Som exempel kan nämnas ISO 14004 som är en standard som är tänkt att stödja organisationer i sitt arbete med att införa eller förbättra ett miljöledningssystem. Dock är det endast ISO 14001 som innehåller kraven som ligger till grund för en objektiv revision i samband med certifiering eller registrering samt som underlag för organisationers egendeclaration/17/.

Systemets huvuddelar framgår enligt figur 1. Standarden möjliggör för en organisation att upprätta, utvärdera och bedöma effektiviteten i de rutiner som har införts, samt att upprätta en miljöpolicy och miljömål, att uppfylla policyn, att nå målen och kunna visa utomstående att organisationen lever upp till sina åtaganden. Standardens övergripande mål är att vara ett stöd vid miljöskyddsarbetet och att förebygga miljöföroreningar i kombination med att nödvändig hänsyn tas till socioekonomiska behov/17/.

Figur 2. Modellbild över miljöledningssystemet ISO 14001

ISO 14001s grundelement

ISO 14001 består av 5 grundelement vilka i sin tur är uppdelade i 52 underrubriker som organisationen skall uppfylla /18/, vilket i sin tur är tänkt att belysa ISO 14001:s tanke med att organisationens miljöarbete aldrig skall ta slut utan vara en ständigt pågående process/18/. Nedan presenteras de steg som skall genomföras för att upprätta ett miljöledningssystem enligt ISO 14001.

Miljöpolicy

Miljöpolicyen skall utgå och grunda sig i verksamheten och vara anpassad efter de miljöproblem som kan kopplas till organisationen. Miljöpolicyen skall vara väl förankrad hos högsta ledningen vilken även är den instans som skall ansvara för att policyen upprättas. Enligt SIS Forum AB (1998) utgör även miljöpolicyen grunden för organisationens övergripande och detaljerade miljömål samt inriktningen för hela miljöarbetet/18/.

Planering

Enligt kravspecifikationerna för ISO 14001 finns inte miljöutredningen med trots det av en del anses som de viktigaste momenten i införandet av miljöledningssystemet, då den syftar till att kartlägga de sätt organisationen påverkar miljön och på så sätt kunna avgöra vilka lagar och förordningar som verksamheten berörs av/18/. Miljöutredningen skall inte bara behandla den yttre miljöpåverkan utan även behandla den inre miljöpåverkan, som exempelvis hur arbetsmiljön kan förbättras. Miljöutredningen utgör grundförutsättningarna för miljöpolicyen och i sin tur det fortsatta miljöarbetet. Miljöutredningen bör utöver verksamhetens produkters eller tjänsters påverkan utreda de miljörisker som kan uppstå vid eventuella tillbud, olyckor eller nödsituationer, såsom t.ex. brand.

Utifrån miljöpolicyen och miljöaspekterna från miljöutredningen bör sedan miljömålen formuleras, vilket i stora drag innebär vilka miljölöften som verksamheten vill uppfylla. För att sedan kunna uppfylla dessa löften och åtagande bör ett miljöhandlingsprogram för varje uppsatt mål framställas. Miljöhandlingsprogrammet bör även innehålla de aktiviteter och projekt som är tänkta att säkerställa att målen uppnås, samt klargöra ansvarsfördelningen, vilka resursbehov som krävs och en tidsplan.

Genomförande och drift

Steget innebär en implementering av miljöledningssystemet i organisationen. För att detta skall fungera bör verksamhetens personal engageras och utbildas, då det i litteraturen sägs att kunskap är nyckeln till allt miljöarbete/18/. Under genomförandefasen bör organisationens funktioner med de ansvariga och dess befogenheter för olika funktioner i olika situationer definieras samt dokumenteras för att underlätta för en effektiv miljöledning. Även en dokumentation över miljöledningssystemets uppbyggnad och dess struktur och funktioner skall upprättas.

Följa upp och kontrollera

Verksamhetens miljöpåverkan bör mätas och övervakas kontinuerligt för att kontrollera var organisationen befinner sig ur ett miljöhänseende, samt för att kunna följa upp de satta miljömålen.

Avvikelse från miljöledningssystemet bör korrigeras och förebyggas. Vidtagna åtgärder skall dokumenteras samt de rutiner som beskriver ansvaret och befogenheter för att hantera avvikelser/18/.

Miljörevisioner bör utföras för att kontrollera att miljöarbetet utförs korrekt och effektivt. Resultatet från revisionen bör sedan jämföras med policyn och de uppsatta miljömålen i syfte till att ge ett underlag till förbättringar av miljöarbetet. Tidsintervallen mellan revisionerna påverkas av vilken miljöpåverkan verksamheten har. En plan bör uppföras för att tillgodose en önskad regelbundenhet, dock bör en ny revision ske vid varje verksamhetsförändring. Revisionsutföraren skall vara oberoende, objektiv, opartisk samt kompetent inom miljöområdet, eftersom ledningens beslut rörande miljöledningssystemet ofta grundar sig på revisionsrapporter, vilket innebär att det är av yttersta vikt att dessa utförs korrekt. Resultatet från revisionerna kan även ingå i en miljöredovisning, vilken kan utgöra en del av den interna förbättringsprocessen samt utgöra ett underlag för att visa miljöarbetet för allmänheten/18/.

Förbättra

Förbättrings steget är det sista grundelementet och omfattar bara en underrubrik: Ledningens genomgång. Syftet med detta är att ledningen regelbundet skall träffas och gå igenom systemet och utvärdera hur väl arbetet faller ut och passar för den rådande verksamheten, samt fatta beslut om förändringar eller behovet av att nya mål formuleras/18/.

ISO 14001 kapitelindelning

- 1 Omfattning
- 2 Normativa hänvisningar
- 3 Termer och definitioner
- 4 Krav på miljöledningssystem
 - 4.1 Generella krav
 - 4.2 Miljöpolicy
 - 4.3 Planering
 - 4.3.1 Miljöaspekter
 - 4.3.2 Legala och andra miljökrav
 - 4.3.3 Övergripande miljömål, detaljerade miljömål och handlingsplaner
 - 4.4 Införande och drift
 - 4.4.1 Resurser, roller, ansvar och befogenheter
 - 4.4.2 Kompetens, utbildning och medvetenhet
 - 4.4.3 Kommunikation
 - 4.4.4 Dokumentation
 - 4.4.5 Dokumentstyrning
 - 4.4.6 Verksamhetsstyrning
 - 4.4.7 Nödlägesberedskap
 - 4.5 Kontroll och korrigerande åtgärder
 - 4.5.1 Övervakning och mätning
 - 4.5.2 Utvärdering av efterlevnad av legala och andra miljökrav
 - 4.5.3 Avvikelse, korrigerande och förebyggande åtgärder
 - 4.5.4 Redovisande dokument
 - 4.5.5 Internrevision
 - 4.6 Ledningens genomgång

5 Integration av SBA

5.1 Integration av SBA med andra ledningssystem

SBA är tänkt att bedrivas utifrån liknade principer som generellt gäller för de vanligaste ledningssystemen som många av dagens företag arbetar enligt, exempelvis kvalitét- och miljösäkerhetsledningssystem vilket innebär att det ofta redan finns erfarenhet av att arbeta systematiskt med säkerhetsfrågor. Den tidigare bekantskapen med en systematisk arbetsmetod och ledningssystem i verksamheten gör att det i många fall kan vara lämpligt att integrera SBA i ett redan befintligt ledningssystem. En integration av SBA med ett befintligt ledningssystem kan innebära en förenklad implementering av det brandskyddsfrämjande arbetet i organisationen. Dock kan det uppstå en ökad arbetsbelastning vid tillsyn och vid extern revision vilket kommer att innebära att större krav kommer att ställas på den som skall utföra tillsyn och revision. Integreringen ger troligen även stora fördelar och bidra till effektivisering av brandskyddsarbetet. Som exempel kan nämnas/10/.

- Helhetssyn på organisationen
- Effektiviseringsvinster, minskat dubbelarbete
- Mindre dokumentation
- Bättre beslutsunderlag
- Tydlighet mot både kunder och personal
- Verklighetsfokusering, verkligheten skiljer ej på säkerhet, miljö, kvalitét, arbetsmiljö och brandskydd

Önskemål har framförts från konsultbranschen om en detaljerad norm för SBA, som även skulle kunna utgöra en grund för certifiering. Exempel på krav för en sådan norm kan vara att SBA kan integreras i det systematiska arbetsmiljöarbetet för att förenkla både funktion och administration. Önskemålen har även påtalat att Räddningsverkets allmänna råd skulle kunna utgöra en utmärkt grund för en SBA-norm /14/.

En av anledningarna till att det inte har givits ut några direktiv för hur SBA skall bedrivas är för att skapa flexibilitet och möjligheter till individuell anpassning, samt att undvika att direkt styrande modeller och arbetssätt som ej är lämpade för alla verksamheter. Tolkningsfriheten möjliggör också integration med redan befintliga ledningssystem för att undvika att brandskyddsarbetet blir åsidosatt och att extraarbete undviks/15/.

I de allmänna råden anges även att dokumentationen kan delas upp och ej behöver vara samlad i en pärm eller i kapitel samt kan ingå som en del av annan dokumentation. Detta möjliggör och tillåter integration av SBA med andra ledningssystem. I det allmänna rådet framhävs dock önskemål om att dokumentationen bör vara samlad, men anger även att det är acceptabelt att inte ha dokumentationen samlad, om det är möjligt utan att minska förståelsen.

5.2 Integration av SBA med ISO 14001

5.2.1 Allmänt

Som hjälpmedel för organisationerna i sin process att upprätta sitt SBA har en del råd och förslag gets ut för att underlätta för organisationerna i sitt tillvägagångssätt för att uppnå ett gott brandskydd samt kunna tillgodose myndigheternas krav och önskemål. Dessa rekommendationer behandlar dels det organisatoriska brandskyddet men även kraven och önskemålen på vad som bör ingå i dokumentationen över brandskyddet. Tanken med detta arbete är att redovisa förslag men användbara och lämpliga kapitlen i ISO 14001 för att kunna täcka in kraven och råden som finns rörande det organisatoriska brandskyddet och vilka delar som skall dokumenteras. Dessa delar kommer att behandlas i två olika avsnitt var för sig. Det organisatoriska brandskyddet behandlas i kapitel 5.3 och därefter kommer det allmänna rådets dokumentations önskemål tillgodoses i kapitel 6.

5.3 Rekommenderade steg för det organisatoriska brandskyddet

Det allmänna rådet ger förslag till en checklista med steg över organisatoriska brandskyddsåtgärder, samt önskemål över vad som skall ingå i brandskyddsdocumentationen. Utöver det allmänna rådet har en del räddningstjänster gett ut förslag och råd hur man skall komma igång och kunna skapa ett systematiskt brandskyddsarbete. De organisatoriska brandskydds moment/stege är bland annat utgivna av Räddningsverket (Allmänna rådet), Malmö Brandkår, Lunds räddningstjänst, Stockholms brandförsvaret och Räddningstjänsten Göteborg. Deras förslag finns redovisade nedan i tabell 1.

Allmänna råd	Lund/ Malmö	Stockholm	Göteborg
1 Ansvar	1. Ansvar	1. Brandskyddspolicy	1.Ambition & Mål
2. Utbildning	2. Organisation	2. brandskyddsorganisation & Ansvar	2.Inventera brandskyddsåtgärder
3. Information	3. Utbildning	3. Utbildning	3. Identifiera verksamhetens risker
4. Övningar	4. Instruktioner Rutiner	4. Instruktioner & Rutiner	4.Regler & Rutiner för att förebygga och eliminera riskerna.
5. Instruktioner & Rutiner	5. Brandteknisk- dokumentation	5. Brandteknisk-dokumentation	5. Kontrollsystem för de organisatoriska brandskyddsåtgärderna
6. Service & Underhåll	6. Drift & Underhåll	6. Insatsplanering	6.Plan för utbildning och övning
7.Kontrollplaner& Dokumenthantering	7. Kontroll & Uppföljning	7. Kontroll & Underhåll	7. Kontrollsystem för brandtekniska installationer
		8.Uppföljning	8. Fördela arbetsuppgifterna i organisationen
			9. Rutiner för rapportering och uppföljning
			10. Dokumentera brandskyddet

Tabell 1.

Sammanställning av de steg som det allmänna rådet, samt vad räddningstjänsterna i kommunerna ovan rekommenderar för det organisatoriska brandskyddet.

Utöver dessa förslag och rekommendationer på hur det systematiska brandskyddsarbetet kan bedrivas och organiseras har Lunds brandförsvaret och Malmö brandkår gett ut rekommendationer med olika nivåer av behov av brandskyddsarbete, beroende av verksamhetens art:/9/.

Nivå 1:

Förskolor, mindre skolor och samlingslokaler, mindre industrier, gruppboende och liknade lokaler/verksamhet: Dessa bör lägst klargöra ansvarsfördelningen för brandskyddet på objektet, samt en enklare beskrivning av de tekniska brandskyddskomponenter och kunna vissa enklare brandskyddsregler.

Nivå 2:

Utbildningsanläggningar, vårdanläggningar, större industrier, större samlingslokaler och liknade lokaler/verksamheter: Dessa bör utnyttja samtliga sju stegen i den rekommenderade styrningen(se ovan).

Nivå 3:

Byggnadstekniskt komplicerade objekt eller där verksamheten ställer extra krav på skydd och säkerhet med avseende på brand: Alla sju stegen skall utnyttjas, riskutredning är aktuellt och större krav på kompetens hos personalen ställs.

5.3.1 Sammanställning av det organisatoriska brandskyddsstegen och förklaringar

En sammanfattning av stegen från tabell 1 som skall främja ett gott brandskydd presenteras nedan. Sammanställningens rubriker och struktur utgår från det Allmänna rådets grundindelning. Utöver det Allmänna rådet har förslagen från kommunerna (se tabell 1) kompletterat listan, i de fall där kommunerna gett liknade förslag men använt olika rubriker har det valts en godtycklig summerande rubrik.

Följer organisationen stegen ur denna sammanfattning bör verksamheten anses uppfylla ett fullgott organisatoriskt brandskydd enligt Lagen om skydd mot olyckor.

1. Brandskyddspolicy

I policyn bör målen och syftet med brandskyddsarbetet formuleras. Policyn bör antas av den som är ansvarig för verksamheten, då den är tänkt att gälla för hela verksamheten. För att tydliggöra riktningen med arbete bör policyn innehålla delmål såväl som övergripande mål samt mål för specifika delar av verksamheten/11/.

2. Inventera brandskyddsåtgärder & Identifiera verksamhetens risker

För att verksamheten skall kunna bedriva ett effektivt brandskyddsarbete är det av yttersta vikt att ägare och innehavare har kunskap om sitt brandskydd. Vidare bör verksamhetsutövarna själva identifiera verksamhetens risker för brand och vid brand, samt brandorsaker och händelser som kan innebära ökad risk/19/.

3. Ansvar

Tydliggör ansvaret, vem är ansvarig för brandskyddet?/7,12/. Dock vilar alltid det yttersta ansvaret för brandskyddet på den verksamhetsansvarige. Den ansvarige bör i större verksamheter skapa en brandskyddsorganisation. Där uppgifterna kan bestå av att planera, utföra och följa upp brandskyddsarbetet/11/.

4. Organisation

Vilka personer ingår i brandskyddet?/7,12/. Organisationen bör anpassas efter respektive verksamhet, vilket gör att vid den lilla verksamheten kan en och samma person vara ansvarig samt även aktivt utföra verksamhetens brandskydd/11/.

5. Utbildning & Övningar

I det systematiska brandskyddsarbetet är utbildning och likaså övning är en viktig del för att kunna förhindra och förebygga bränder/11/. Det är även viktigt att se till att personalen har den erforderliga kunskap och kompetens för att organisationen skall fungera tillfredställande. En viktig del i detta moment kan vara att upprätta och genomföra en utbildningsplan/7,12/. Verksamheten bör även utföra övningar som är aktuella för organisationens personal och som är relevant för verksamhetens art och karaktär. Övningarna bör omfatta moment som behandlar och ger god kännedom om den tekniska släckutrustning samt det organisatoriska brandskyddet.

6. Information

Information är en viktig del av SBA, där all information inte behöver ske genom formella utbildningar utan kan ske genom andra informationskanaler både för det förebyggande arbetet och för det som gäller för händelse av brand. Som exempel, information till hyresgäster om vad som gäller för lokalernas brandskydd, information till tredje man som kan blir berörd av verksamheten i händelse av brand och informationsrutiner till gäster och kunder vid utrymning i händelse av brand vid hotellgäster eller varuhus/13/.

7. Instruktioner

Att ta fram instruktioner, regler och rutiner för brandskyddet för hela verksamheten är av stor vikt för att kunna säkerställa brandskyddet. Att ta fram enkla instruktioner över hur kontroller och underhåll skall ske för ex brandcellsgränser, kontroll av elektrisk utrustning, instruktioner för förvaring av brännbart material, instruktioner för rökning, mm. Instruktionerna bör ständigt hållas aktuella, samt att de även når fram till tillfällig personal/11/.

8. Brandskyddsdocumentation

Brandskyddet bör dokumenteras, motiveringen till detta är att beskrivningen skall ge förståelse och insikt i de brandskyddsinstallationer som finns inom anläggningen. Hur denna beskrivning utformas är beroende av verksamheten och byggandes storlek. I vissa enkla fall räcker det med en enkel ritning med inritade funktioner, medan mer komplexa objekt kräver en utförligare brandskyddsdocumentation/7,11,12/.

9. Insatsplanering

Denna punkt rekommenderas av bland annat Stockholms brandförsvaret. För att kunna förenkla vid en eventuell räddningstjänstinsats är aktuell och relevant information i ett inledande skede kan effektivisera räddningstjänstinsatsen en viktig åtgärd som den enskilde kan göra som förebyggande åtgärd. En insatsplan kan utgöras av en beskrivning av relevanta delar av dokumentationen av det systematiska brandskyddsarbetet. Insatsplanen bör då även finnas lättillgänglig för räddningstjänsten vid händelse av brand/11/.

10. Service och underhåll

Brandtekniska installationer kräver underhåll för att kunna utgöra en del av brandskyddet. För att kunna följa upp underhållet kan kontrollblad vara ett bra hjälpmedel för att säkerställa att underhållet genomförs och att servicen sker på ett betryggande sätt. Kontrollbladen kan även vara till god hjälp vid extern revision och vid brandtillsyn/11/.

11. Kontrollplaner, uppföljning & dokumenthantering

För att upprätthålla en betryggande brandskyddssäkerhet, måste de olika stegen i arbetet följas upp, utvärderas samt även i behov förändras/11/. För att kunna bibehålla säkerhetsnivån måste så väl brandskyddslösningar som dokumentationen kontrolleras och följas upp kontinuerligt, lämpligtvis med revision varje år.

5.3.2 Organisatoriska brandskyddsmoment, med kapitelhänvisning till ISO 14001

Då alla stegen i tabell 1 ovan främjar ett gott brandskydd har en sammanställning av momenten gjorts, se 5.2.1. Detta redovisas nedan i tabell 2 i den vänstra kolumnen. I den högra kolumnen presenteras ett förslag på användbara kapitel ur ISO 14001 för att kunna bedriva det systematiska brandskyddsarbetet med organisationens miljöledningssystem som grund. Vidare ges i kapitel 5.3 ett förslag till hur kapitlen skall kunna användas för att kunna bedriva ett gott brandskyddsarbete utifrån de krav som finns i och med Lagen om skydd mot olyckor, dess Allmänna råd och övriga tolkningar.

Gemensamt (Utifrån Allmänna rådets rubriker)	ISO 14001
1.Brandskyddspolicy	4.2 Miljöpolicy
2.Inventera brandskyddsåtgärder & Identifiera verksamhetens risker	4.3.1 Miljöaspekter
3. Ansvar	4.4.1 Resurser, roller, ansvar och befogenheter
4. Organisation	4.3.3 Övergripande miljömål, detaljerade miljömål och handlingsplaner. 4.4.1 Resurser, roller, ansvar och befogenheter.
5. Utbildning & Övning	4.4.2 Kompetens utbildning och medvetenhet 4.4.7 Nödlägesberedskap
6. Information	4.4.2 Kompetens, utbildning och medvetenhet 4.4.3 Kommunikation
7. Instruktioner & Rutiner	4.4.6 Verksamhetsstyrning
8. Brandskydds-dokumentation	4.4.4 Dokumentation 4.4.5 Dokumentstyrning
9. Insatsplanering	4.4.7 Nödlägesberedskap
10. Service & underhåll	4.5.1 Övervakning och mätning 4.5.3 Avvikelse, korrigering och förebyggande åtgärder
11.Kontrollplaner, uppföljning & dokumenthantering	4.5.2 Utvärdering av efterlevnad av legala och andra miljökrav 4.5.4 Redovisande dokument 4.5.5 Internrevision 4.5.6 Ledningens genomgång

Tabell 2

Beskriver en sammanställning av stegen som skall främja ett gott brandskydd. Sammanställningens rubriker utgår från det Allmänna rådets rubriker och dess grundindelning. Utöver det Allmänna rådet har förslagen från kommunerna (se tabell 1) kompletterat listan, då kommunerna gett samma förslag men olika rubriks har det i dessa fallen valts en godtycklig rubrik.

6 Hänvisningstabell för att uppfylla SRV:s dokumentationskrav

6.1 Myndigheternas dokumentationskrav organiserade enligt kapitel nr från ISO 14001

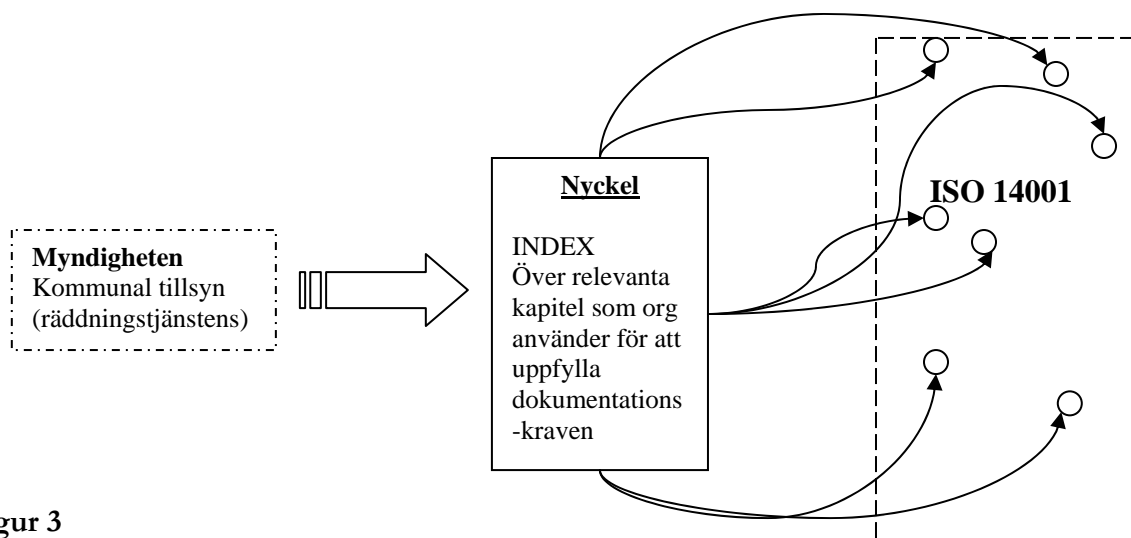
För att uppfylla räddningsverkets dokumentationskrav av verksamhetens systematiska brandskyddsarbete vid tillsyn, då dokumentationen i detta fall är integrerat med organisationens certifierade miljöledningssystem enligt ISO 14001. Redovisas nedan en förslagslista på vilka kapitel i ISO 14001 som är användbara vid dokumentation av brandskyddsarbetet för att uppfylla Lagen om skydd mot olyckor och Räddningsverkets allmänna råds dokumentationskrav. Tabellen kan även ses som ett förslag till vilka kapitel som är användbara för respektive specifik verksamhet, samt kunna användas som förslag för att kunna hjälpa och förenkla för verksamheten att tillgodose myndigheternas önskemål och krav vid tillsyn enligt Lagen om skydd mot olyckor, i form av hänvisningstabellen nedan.

Allmänna rådets rekommendationer	Tillämpningsbara kapitel ur ISO 14001
Generell beskrivning av byggnaden. Beskrivningen bör visa byggnadens läge, utformning och i vissa fall ingående byggmaterial. För kulturhistoriskt värdefulla byggnader bör dess kulturhistoriska värde beskrivas samt i förekommande fall var särskilt värdefulla inventarier finns placerade.	Hänvisnings saknas
Generell beskrivning av verksamheten och dess risker. Beskrivningen bör i text eller på en skiss visa var olika verksamheter bedrivs i objektet för att det skall kunna vara möjligt att följa hur riskerna förändras.	4.3.1 Miljöaspekter 4.5.1 1 Övervakning och mätning
Ansvarsfördelning för brandskyddet. Organisation och instruktioner för ansvar, kontroller och underhåll, samt organisation och instruktioner vid brand bör redovisas.	4.4.1 Resurser, roller och ansvar
Beskrivning av tekniska brandskyddsåtgärder. Byggnaders och installationers utformning och funktion och hur de förväntas hanteras vid en eventuell brand bör redovisas.	4.5.1 Övervakning och mätning 4.4.7 Nödlägesberedskap
Förutsättningarna för att med egen personal och med hjälp av räddningstjänsten utföra en akut insats i byggnaden/verksamheten.	4.4.2 Kompetens, utbildning och medvetenhet 4.4.7 Nödlägesberedskap
Plan för utbildning och övning, med uppgifter om vilka som ska övas/utbildas, typ av övningar/utbildning och hur ofta de ska ske.	4.4.2 kompetens utbildning och medvetenhet 4.4.7 Nödlägesberedskap
Underhålls- och kontrollplan för samtliga brandskyddsåtgärder med uppgifter om vem som är ansvarig, vilken typ av kontroll som avses och hur ofta de ska ske.	4.5.1 Övervakning och mätning
Genomförda kontroller av brandskyddsåtgärder. Skriftlig dokumentation bör ske av utförd egenkontroll, extern kontroll och eventuella planer på åtgärder.	4.6.1 Genomgång av miljöledningssystemet

Genomförd utbildning och övning. Skriftlig dokumentation bör göras över genomförd utbildning och övning.	4.4.2 Kompetens, utbildning och medvetenhet 4.4.4 Dokumentation 4.4.7 Nödlägesberedskap
Rutiner för information till hantverkare, besökare m.fl. som kan påverka eller beröras av brandskyddet i sådan utsträckning att riktad information behövs bör anges.	4.4.2 Kompetens utbildning och medvetenhet 4.4.6 Verksamhetsstyrning
Tillstånd för hantering av brandfarliga eller explosiva varor och andra tillstånd som rör brandskyddet eller är beroende av brandskyddet bör komplettera dokumentationen.	4.6.1 Genom gå miljöledningssystemet 4.5.2 Utvärdering av efterlevnad av legala andra krav.
Genomförda och planerade förändringar i organisationen, byggnaden eller verksamheten och som påverkar brandskyddet bör framgå av dokumentationen.	4.5.3 Avvikelser, korrigerande och förebyggande åtgärder
Revision av dokumentationen. Av dokumentationen bör framgå hur, av vem och med vilka intervaller dokumentationen utvärderas, följs upp och revideras.	4.5.5 Internrevision 4.6 Ledningens genomgång

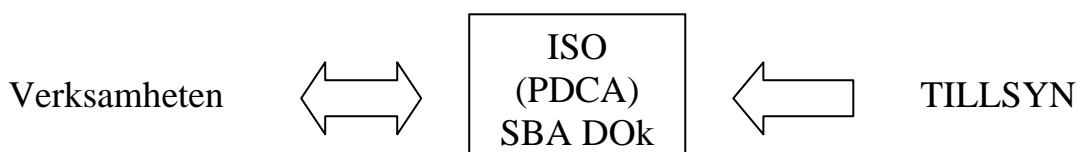
Tabell 3

Hänvisningstabell bestående av lämpliga ISO 14001 kapitel för att uppfylla dokumentationen för SBA.

Figur 3

Illustration av tillsynsprocessen vid integration av SBA med ISO 14001 med hjälp av Indexnyckel.

Figur 4

Schematisk bild av tillsynsprocessen vid integration av SBA med ISO 14001

7 Förslag till integrationsmall

7.1 Integrationsförslag av det systematiska brandskyddsarbetet och ISO 14001

Nedan presenteras ett förslag till mall hur brandskyddsarbete skall kunna bedrivas med miljöledningssystemet ISO 14001 som grund (inom parentes anges ursprungskapitlets beteckning samt dess originalrubrik). Kapitlen och dess innehåll är tänkta att tillsammans uppfylla de krav som finns på det organisatoriska brandskyddet som ställs utifrån Lagen om skydd mot olyckor och Räddningsverkets allmänna råd. Tanken är att förslaget skall kunna användas vid implementeringen av SBA i det befintliga miljöledningssystemet samt att kunna utnyttja den redan befintliga organisationen för att förenkla processen. Genom att använda redan fungerande dokumentations rutiner är det tänkt att skapa förutsättningar för systematisk dokumentation av brandskyddsarbetet. Mallen i detta integrationsförslag är tänkt att användas som underrubriker i miljöledningssystemet ISO 14001, därför anges även originalrubrikerna.

Mallen bör även kunna användas som ett fristående brandskyddsledningssystem för att tillgodose kraven rörande SBA.

7.2 Omfattning (Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 2 Omfattning)

Denna brandsäkerhetsmall är tänkt att ingå som en del av ett redan befintligt miljöledningssystem. Då original standarden ISO 14001 ställer specifika krav på miljöledningssystemet som innebär det att organisationen kan upprätta en policy och övergripande miljömål med hänsyn till lagkrav och kunskap om de betydande miljöaspekterna/17/. Då syftet är att det systematiska brandskyddsarbetet kan ingå och/eller bygga på ISO 14001 i form av underrubriker skall dessa krav även innebära att organisationen skall kunna upprätta en brandskyddspolicy och övergripande brandskyddsmål. Då organisationen skall behandla och tar upp de miljöaspekter som organisationen kan styra och påverka i sitt miljöledningssystem, innebär detta även att det systematiska brandskyddsarbetet bör begränsas till de brandrisker som organisationen kan styra och påverka över.

Integrationen av SBA med ISO 14001 är tillämpbar för organisationer som är certifierade enligt ISO 14001 och som vill:

- Införa, underhålla och förbättra sitt miljöledningssystem till att även utgöra ett ledningssystem för brandskyddet.
- Förvissa sig om att verksamheten bedrivs i överensstämmelse med den uppsatta brandskyddspolicyn.
- Visa att verksamheten uppfyller legala och/eller egna uppsatta brandskydds krav med hjälp av ursprungsstandardens ISO 14001 genom att:
 - Göra egen bedömning och redovisning eller
 - Få den egna bedömningen bekräftad av en utomstående organisation eller
 - Få verksamhetens brandskydd accepterat vid brandtillsyn utförd av den kommunala räddningstjänsten.
- Uppfylla räddningsverkets allmänna råd SRVFS 2004:3 dokumentationskrav gällande brandskyddet, se ovan kap 3.5.3

Avsikten är att standardens krav skall kunna införas i varje verksamhets ledningssystem, vilket även gör att dessa krav även bör kunna tillämpas för det systematiska brandskyddsarbetet. I vilken grad detta är tillämpligt beror dock på faktorer som organisationens brandskyddspolicy, karaktären och lokaliseringen av verksamheten samt de förhållanden som råder där organisationen verkar.

7.3 Termer och definitioner (Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 3. Termer och definitioner)

Detta kapitel är verksamhetsspecifikt.

7.4 Krav på ledningssystemet för det systematiska brandskyddsarbetet (Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4. Krav i miljöledningssystemet)

7.4.1 Generella krav (Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.1 Generella krav)

Organisationen skall upprätta, dokumentera, införa, underhålla och ständigt förbättra ett ledningssystem för det systematiska brandskyddsarbetet enligt de krav som anges i detta avsnitt som är anpassat för att kunna interagera, utföra och följa det systematiska brandskyddsarbetet enligt ISO 14001 struktur.

Organisationen skall definiera omfattningen av sitt brandskydds arbete i det befintliga miljöledningssystemet.

Kommentar för SBA:

Meningen är att använda den ovan nämnda strukturen i det befintliga/planerade ledningssystemet som stöd i att skapa förutsättningar för ett kontinuerligt och systematiskt hanterande av brandsäkerheten. Genom att utgå från grundprincipen i systemet som bygger på ”Planera – Genomföra - Följa upp – Förbättra” skall förutsättningar kunna skapas för att kunna inarbeta ett helhetstänkande i brandskyddsarbetet. Genom att tillämpa denna struktur skall medvetenheten hos personalen om organisationens brandskydd och dess organisatoriska rutiner, bidra till att den dagliga verksamheten hos personalen utgör en del av det systematiska brandskyddsarbetet.

7.4.2 Brandskyddspolicy (Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.2 Miljöpolicy)

Högsta ledningen skall upprätta organisationens brandskyddspolicy och säkerställa att den, inom ramen för den definierade omfattningen av brandskyddsarbetet:

- a) är relevant i förhållande till typ, storlek och brandpåverkan av aktiviteter, produkter och tjänster.
- b) innehåller ett åtagande om ständig förbättring och förebyggande av brand och tillbud.
- c) innehåller ett åtagande om att följa tillämpliga legala och andra brandskydds krav som organisationen berörs av.
- d) utgör grunden för att fastställa och följa upp övergripande och detaljerade brandskyddsmål.
- e) är dokumenterad, införd och underhållen.
- f) är kommunicerad till alla personer som arbetar för eller på uppdrag av organisationen.
- g) är tillgänglig för allmänheten.

7.4.3 Planering (Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.3 Planering)

Tolkning för SBA:

För att kunna genomföra och skapa förutsättningar för ett systematiskt brandskyddsarbete som avspeglar organisationens brandskyddspolicy med strävan att skapa en brandsäkrare organisation, är planeringen en mycket avgörande faktor. Genom att identifiera brandriskerna ges möjlighet att skapa en organisation som med hjälp av planering och inventering skall kunna jobba mot de uppsatta målen och tillgodose de legala kraven.

7.4.3.1 Brandrisker (Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.3.1 Miljöaspekter)

Organisationen skall upprätta och underhålla rutiner för att:

- identifiera brandrisker som orsakas av aktiviteter, produkter och tjänster inom organisationens omfattning eller som kan komma att påverka organisationen utifrån och som den kan styra och påverka. När detta görs skall organisationen ta hänsyn till planerad eller pågående utveckling och nya eller förändrade aktiviteter, produkter och tjänster; och
- avgöra vilka aspekter som kan utgöra risk för brand, samt kartlägg tidigare eventuella brandtillbud.

Organisationen skall hålla denna information dokumenterad och aktuell.

Organisationen skall säkerställa att de betydande brandtillbudsaspekterna beaktas när miljöledningssystemet utvecklas, införs och underhålls.

Kommentar för SBA:

Genom att genomföra riskanalyser med avseende på brand som oönskad händelse, skall eventuella brandrisker som verksamheten i sig själv eller de externa faktorer innebär brandrisker för verksamheten identifieras. De identifierade brandriskerna samt de eventuella bristerna kan utgöra ett gott stöd för ledningen vid beslut vid resursfördelningar och prioriteringar för att uppnå de förbättringar som skall leda till ett effektivare brandskydd. Identifieringen av potentiella brandrisker skall vara en kontinuerlig process för att öka förståelsen för brandskyddet samt bidra till systematiskt förbättrande av medvetenhet om verksamhetens brandrisker och dess brandskydd.

7.4.3.2 Legala och andra brandskydds krav (Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.3.2 Legala och andra miljökrav)

Organisationen skall upprätta och underhålla rutiner för att:

identifiera och ha tillgång till:

- tillämpliga legala krav relaterade till organisationens brandrisker;
- andra brandskydds krav som organisationen berörs av;

avgöra hur kraven är tillämpliga på dess brandrisker.

Organisationen skall säkerställa att hänsyn tas till gällande lagstiftning samt föreskrifter och andra brandskydds krav som berör organisationens systematiska brandskyddsarbete när miljöledningssystemet utvecklas, införs och underhålls.

7.4.3.3 Övergripande mål, detaljerade mål och handlingsplan

(Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.3.3 Övergripande miljömål, detaljerade miljömål och handlingsplan)

Organisationen skall upprätta och underhålla dokumenterade övergripande och detaljerade mål för brandskyddsarbete vid de funktioner och nivåer inom organisationen där detta är relevant.

Övergripande och detaljerade brandskyddsmål skall vara mätbara där så är praktiskt möjligt och vara i enlighet med brandskyddspolicyn, inklusive åtagandena om att förebygga brand, att uppfylla legala och andra brandskyddskrav och om ständig förbättring.

När övergripande och detaljerade brandskyddsmål införs och ses över, skall organisationen ta hänsyn till legala och andra brandskyddskrav, sina betydande brandrisker, tekniska möjligheter och ekonomiska, drifts- och affärsmässiga krav samt synpunkter från intressenter.

Organisationen skall upprätta och underhålla ett eller flera handlingsplaner för att uppnå sina övergripande och detaljerade brandskyddsmål. Handlingsplanerna skall inkludera:

- a) ansvarsfördelningen för att uppnå övergripande och detaljerade mål för de funktioner och nivåer inom organisationen där detta är relevant;
- b) tillvägagångssätt, resurser och tidsplaner för att uppfylla dessa.

kommentarer för SBA:

Planeringen skapar mål som skall efterleva den ambition som finns uppsatta brandskyddspolicyn. Målen skall även innefatta detaljerade åtgärder för att reducera eller förebygga de brandrisker som uppdagats vid riskanalyserna för brandskyddsaspekterna. Legala och övriga krav som ställs på organisationen skall även tas med och behandlas i processen att upprätta brandskyddsmålen.

Processen att upprätta, dokumentera, underhålla och granska de övergripande och detaljerade brandskyddsmål Ev. riktnivå samt införa en handlingsplan för att nå målen är en viktig länk i det systematiska brandskyddsarbetet. Handlingsplanen skall innefatta:

7.4.4 Införande och drift

(Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.4 Införande och drift)

7.4.4.1 Resurser, roller, ansvar och befogenheter

(Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.4.1 Resurser, roller, ansvar och befogenheter)

Ledningen skall säkerställa att de resurser som är nödvändiga för att införa och styra integrationen av det systematiska brandskyddsarbetet med organisationens miljöledningssystem finns tillgängliga. Resurser inkluderar personella resurser, specialistkompetens, intern infrastruktur, tekniska och finansiella resurser.

Roller, ansvar och befogenheter skall vara definierade, dokumenterade och kommunicerade för att underlätta en effektiv brandskyddsorganisation.

Organisationens högsta ledning skall utse en eller flera representanter för ledningen som, oberoende av annat ansvar, skall ha definierade roller, ansvar och befogenheter för att:

- a) säkerställa att ett fungerande systematiskt brandskyddsarbete bedrivs enligt grunden för organisationens miljöledningssystem upprättas, införs och underhållet i enlighet med kraven som anges i denna integrations mall.
- b) rapportera brandskyddsarbetets prestanda till högsta ledningen för genomgång och som underlag för förbättring.

7.4.4.2 Kompetens, utbildning och medvetenhet

(Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.4.2 Kompetens, utbildning och medvetenhet)

Organisationen skall säkerställa att varje person som i rollen som anställd eller på organisationens vägnar utför uppgifter som skulle kunna orsaka sådant brandtillbud som organisationen identifierat som betydande har kompetens grundad på lämplig teoretisk och praktisk utbildning eller erfarenhet.

Organisationen skall identifiera utbildningsbehov som har samband med brandriskerna och med avseende på brandskyddsarbetet. Den skall även tillhandahålla utbildning eller vidta andra åtgärder för att tillgodose sådana behov.

Organisationen skall upprätta och underhålla rutiner så att personer, som arbetar för den eller på dess vägnar, blir medvetna om:

- a) betydelsen av att brandsäkerhetspolicy, rutiner och kraven enligt det systematiska brandskyddsarbetet följs;
- b) den betydande brandriskerna, som deras arbete orsakar eller skulle kunna orsaka och de brandriskreduceringar som kan uppnås genom en förbättrad personlig insats;
- c) sina roller och ansvar för att uppnå överensstämmelse med brandskyddspolicy, rutiner och krav som är relevanta för det systematiska brandskyddsarbetet, inklusive krav på nödlägesberedskap;
- d) potentiella konsekvenser och risker av att avvika från specificerade driftsrutiner.

7.4.4.3 Kommunikation

(Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.4.3 Kommunikation)

Med utgångspunkt från organisationens brandriskerna och det integrerade systematiska brandskyddsarbetet i miljöledningssystemet skall organisationen införa och underhålla rutiner för:

- a) intern kommunikation mellan olika nivåer och funktioner inom organisationen med avseende på brandskyddet;
- b) att ta emot, dokumentera och svara på relevanta synpunkter från externa intressenter.

Organisationen skall besluta om de betydande brandriskerna ska kommuniceras externt och dokumentera sitt beslut. Om beslutet är att kommunicera externt skall organisationen bestämma hur detta ska utföras.

7.4.4.4 Dokumentation

(Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.4.4 Dokumentation)

Dokumentationen av miljöledningssystemet skall innefatta:

- a) brandskyddspolicy och övergripande och detaljerade brandskyddsmål.
- b) beskrivning av ledningssystemets huvuddelar, hur dessa samverkar samt hänvisningar till relaterade dokument.
- c) dokument, inklusive redovisande dokument, som krävs för att uppfylla kraven vid extern tillsyn.
- d) dokument, inklusive redovisande dokument, som organisationen funnit nödvändiga för att säkerställa att planering, utförande och styrning av processer som har samband med organisationens betydande brandriskerna, är verkningsfulla.

7.4.4.5 Dokumentstyrning

(Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.4.5 Dokumentstyrning)

Dokument som krävs för att upprätthålla brandskyddsarbetet och av denna standard skall styras. Redovisande dokument är en särskild typ av dokument som skall styras enligt kraven i 4.5.4.

Organisationen skall upprätta och underhålla rutiner för att:

- a) godkänna att dokument är lämpliga för sitt ändamål innan de utfärdas.
- b) granska och vid behov uppdatera dokument och på nytt godkänna dem.
- c) säkerställa att ändringar och gällande ändringsstatus för dokument är angivna.
- d) Redovisande dokument som skall tillgodose tillsynsmyndighetens krav.

7.4.4.6 Verksamhetsstyrning

(Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.4.6 Verksamhetsstyrning)

Organisationen skall identifiera den verksamhet och de aktiviteter som kan sättas i samband med de identifierade betydande brandrisker konsekvent med brandskyddspolicyn, de övergripande mål och de detaljerade brandskyddsmålen. För att säkerställa att sådana aktiviteter utförs enligt angivna villkor, skall organisationen planera dessa aktiviteter genom att:

- a) upprätta och underhålla dokumenterade rutiner för att styra situationer där avsaknad av dokumenterade rutiner skulle kunna medföra avvikelser från brandskyddspolicyn och de övergripande och detaljerade målen,
- b) fastställa driftkriterier,
- c) upprätta och underhålla rutiner för de identifierade betydande brandriskerna som orsakas av de varor och tjänster som används av organisationen samt kommunicera relevanta rutiner och krav till leverantörer, entreprenörer och andra uppdragstagare.

7.4.4.7 Nödlägesberedskap

(Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.4.7 Nödlägesberedskap)

Organisationen skall upprätta och underhålla rutiner för att:

- a) identifiera möjliga brandrisker och olyckor som kan orsaka brand och planera för hur organisationen skall agera om sådana situationer inträffar.
- b) agera när brandtillbud sker och olyckor inträffar och förhindra eller mildra den skadeverkan som sådana situationer och tillbud kan orsaka.
- c) inneha rutiner för att underlätta och bistå med aktuell information vid en eventuell räddningsinsats av den kommunala räddningstjänsten.

Organisationen skall regelbundet gå igenom och där så är nödvändigt, se över sin brandberedskap och sina brandskyddsrutiner, i synnerhet efter händelse av brand eller att tillbud har inträffat.

Där så är praktiskt möjligt, skall organisationen även genomföra regelbundna övningar av sådan beredskap.

7.4.5 Kontroll och korrigerande åtgärder

(Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.5 Kontroll och korrigerande åtgärder)

7.4.5.1 Övervakning och mätning

(Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.5.1 Övervakning och mätning)

Organisationen skall upprätta och underhålla rutiner för att regelbundet kontrollera sådant i verksamheten som kan utgöra betydande brandrisk. Rutinerna skall omfatta dokumentering av uppgifter som redovisar organisationens brandskyddsprestanda så som byggnadstekniskt, produktionstekniskt och organisatorisktbrandskydd, kontrollerna skall omfatta brandskyddets funktioner, placering och tillgänglighet, tillämplig verksamhetsstyrning och överensstämmelse med organisationens övergripande och detaljerade brandskyddsmål.

Organisationen skall kalibrera och underhålla utrustning för övervakning och mätning samt bevara redovisande dokument.

7.4.5.2 Utvärdering av efterlevnad av legala och andra krav

(Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.5.2 Utvärdering av efterlevnad av legala och andra krav)

För att bedöma om organisationen uppfyller sitt åtagande om att följa legala och andra brandskyddskrav skall den upprätta och underhålla rutiner för att regelbundet utvärdera att tillämpliga legala och andra brandskyddskrav som organisationen berörs av följs.

7.4.5.3 Avvikelse, korrigerande och förebyggande åtgärder

(Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.5.3 Avvikelse, korrigerande och förebyggande åtgärder)

Organisationen skall upprätta och underhålla rutiner för att hantera brandtillbud eller potentiella avvikelser som kan leda till tillbud eller kan komma förhindra insattas eller utrymning vid tillbud, samt att vidta korrigerande och förebyggande åtgärder. Rutinerna skall innefatta att:

- a) identifiera inträffade avvikelser och åtgärda eller vid tillbud begränsa effekten av branden;
- b) undersöka och eliminera orsakerna till avvikelsen i brandskyddet eller tillbudet, för att förhindra att de upprepas;
- c) bestämma åtgärder för att eliminera orsakerna till tänkbara brandtillbud för att förebygga att de uppstår

Varje åtgärd som vidtas för att identifiera, förebygga, mildra, förhindra eller eliminera orsakerna eller effekterna av inträffade och tänkbara tillbud skall vara ändamålsenlig i förhållande till problemens storlek och de skador som har uppstått.

Organisationen skall granska de åtgärder som vidtagits och införa och dokumentera de förändringar som är ett resultat av de korrigerande och förebyggande åtgärderna.

7.4.5.4 Redovisade dokument

(Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.5.4 Redovisade dokument)

Organisationen skall upprätta och underhålla redovisande dokument i den omfattning som är nödvändigt för att visa att den uppfyller kraven vid brandtillsyn av myndighet och för att upprätthålla systematiskt brandskyddsarbete enligt detta integrerade systematiska brandskyddsarbetets system med organisationens ISO 14001 miljöledningssystem. Detta innefattar utvärdering av att verksamheten uppfyller legala och andra brandskyddskrav som är tillämpliga på organisationen samt införandet av rutiner och uppnådda resultat, samt redovisande av genomförda utbildningar, övningar, resultat från tidigare interna och externa revisioner vilket omfattar tidigare brandsyner och tillsyner.

Organisationen skall upprätta och underhålla rutiner för att identifiera, förvara, skydda, återsöka, arkivera och gallra redovisande dokument.

Redovisande dokument skall vara och förbli tydliga, identifierbara och spårbara.

7.4.5.5 Internrevision

(Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.5.5 Internrevision)

Organisationen skall säkerställa att interna revisioner av det systematiska brandskyddsarbetet genomförs med planerade intervall för att:

a) avgöra om brandskyddsarbete

— överensstämmer med planerade åtgärder för brandskyddet inklusive kraven för det systematiska brandskyddsarbetet;

— har införts och bedrivits på ett riktigt sätt;

b) ge ledningen information om resultat från revisioner.

Organisationen skall planera, upprätta och underhålla ett revisionsprogram som tar hänsyn till de berörda aktiviteternas betydelse av/för brandskyddet och till resultaten från tidigare revisioner.

En revisionsrutin skall upprättas och underhållas som behandlar följande frågor:

— ansvar och krav för att planera och genomföra revisioner och tillsyner samt för att rapportera resultat;

— identifiering av revisionskriterier, omfattning, frekvens och metoder.

Revisorer skall väljas och revisioner skall genomföras på sådant sätt att objektivitet och opartiskhet i revisionsprocessen säkerställs.

7.4.5.6 Ledningens genomgång

(Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.6 Ledningens genomgång)

Högsta ledningen skall gå igenom det integrerade systematiska brandskyddsarbetet med organisationens miljöledningssystem med planerade intervall för att säkerställa dess fortlöpande lämplighet, tillräcklighet och effektivitet. Genomgången skall innefatta en bedömning av möjligheter till förbättring och en bedömning av behovet av ändringar i SBA-ledningssystemet, inklusive brandskyddspolicy och övergripande och detaljerade brandskyddsmål. Resultatet av ledningens genomgång skall dokumenteras.

Underlaget för ledningens granskning skall bland annat innefatta information om:

- resultat från revisioner av verksamhetens systematiska brandskyddsarbetet;
- information från externa intressenter;
- brandskyddsarbetets prestanda;
- i vilken omfattning övergripande och detaljerade mål har nåtts;
- status för korrigerande och förebyggande åtgärder;
- uppföljning av åtgärder beslutade vid ledningens tidigare genomgångar;
- förändrade förhållanden;
- rekommendationer till förbättringar.

Resultaten från ledningens genomgång skall innefatta beslut och åtgärder som rör möjliga förändringar i brandskyddspolicyn, mål och andra delar av det systematiska brandskyddsarbetet, i enlighet med åtagandet om ständig förbättring.

7.4.5.7 Genomgång av det integrerade SBA-ledningssystemet med miljöledningssystemet

(Ursprungsbeteckning i ISO 14001: 4.6.1 Genomgång av miljöledningssystemet)

Organisationens högsta ledning bör, med intervaller som den själv bestämmer, gå igenom brandskyddsarbetet för att utvärdera om systemet är fortsatt lämpligt, tillräckligt och effektivt. Genomgången bör täcka brandrisker för organisationens aktiviteter, produkter och tjänster som finns inom omfattningen av det integrerade SBA-ledningssystemet med organisationens miljöledningssystem.

Underlag till ledningens genomgång kan bl.a. innehålla information om:

- i vilken omfattning övergripande och detaljerade mål har uppnåtts;
- det systematiska brandskyddsarbetets prestanda;
- kommunikation från externa intressenter;
- resultat av brandskyddskontroller;
- resultat av interna revisioner av det systematiska brandskyddsarbetet;
- status för korrigerande och förebyggande åtgärder;
- genomgång av avvikelser samt korrigerande och förebyggande åtgärder;
- uppföljning av åtgärder som har vidtagits med anledning av tidigare tillsyner och ledningens genomgångar;
- förändrade förhållanden;

rekommendationer för förbättringar; och behov av förändringar av det integrerade ledningssystemet för systematiska brandskyddsarbetet beroende på förändrade förhållanden, inklusive:

- förändringar av organisationens produkter, aktiviteter och tjänster,
- resultat av utvärdering av brandrisker av planerad utveckling eller nyutveckling,
- förändringar av legala och andra brandskyddskrav som organisationen berörs av,
- intressenters synpunkter,
- ny kunskap inom vetenskap och teknologi,
- erfarenhet av händelser av brand och tillbud.

Resultatet av genomgången av det integrerade SBA-ledningssystemet med organisationens miljöledningssystem kan vara beslut om:

- hur, lämpligt, tillräckligt och effektivt som systemet är;
- förändringar av fysiska, personella och finansiella resurser;
- åtgärder relaterade till eventuella förändringar av policy, mål och andra delar av integrerade SBA-ledningssystemet med organisationens miljöledningssystem.

Organisationen avgör själv vilka som skall delta vid ledningens genomgångar. Vanligen deltar företrädare för brandskyddet (sammanställer och presenterar information), chefer för de viktigaste enheterna (vars verksamhet berörs av betydande brandrisker eller som är ansvariga för nyckelfunktioner för brandskyddsarbetet, t.ex. utbildning, redovisande dokument etc.) och högsta ledningen (som utvärderar det systematiska brandskyddsarbetets prestanda, identifiera prioriteringar för förbättringar och säkerställer att uppföljningen är effektiv).

8 Slutsats och Diskussion

SBA

I Lagen om skydd mot olyckor (LSO) anges det att ägare eller nyttjanderättshavare till byggnader eller anläggningar skall i skäligen omfattning hålla utrustning för släckning av brand samt vidta åtgärder som behövs för att förebygga brand/3/. Detta är det som lagen kräver, Räddningsverket har i sitt allmänna råd SRVFS 2004:3 angett kommentarer om att detta krav bör uppfyllas genom att systematiskt och kontinuerligt brandskyddsarbete bör bedrivas genom byggnadens eller anläggningens hela livslängd /2/. Detta allmänna rådet är även det som ligger till grund för begreppet systematiskt brandskyddsarbete SBA.

Myndigheters krav och önskemål angående SBA kan delas upp i två delar, det organisatoriskt brandskydd samt dokumentation av verksamhetens brandskydd. Det allmänna rådet ger förslag till hur det organisatoriska brandskyddet bör bedrivas, Utöver deras förslag har även en del räddningstjänster gått ut med råd och tips (se kap 5.3). Vad verksamheten bör dokumentera av sitt brandskydd och vilka som berörs av Räddningsverkets dokumentationskrav återfinns i det allmänna rådet, se kap 3.5. Dessa två delar av krav och önskemålen ska verksamheten tillgodose för att bedriva ett fullgott SBA.

I och med LSO så kom även krav om skriftlig redogörelse av brandskyddet. Den skriftliga redogörelsen skall ej förknippas med den skriftliga dokumentationen av SBA. Utan mer ses som ett underlag för kommunen i deras tillsynsarbete.

SBA innebär att brandskyddsarbetet skall bedrivas rutinmässigt som en del av det kontinuerliga arbetet. På så sätt är det tänkt att skapa förutsättningar för att organisationens brandskyddsnivå hålls på en god och stabil grad av säkerhet under hela verksamhetsåret. Dokumentationen av SBA är tänkt som ett underlag för verksamhetens egenkontroller men även ett underlag vid en eventuell kommunal tillsyn av verksamheten.

Integration av SBA med ISO 14001

SBA är tänkt att bedrivas enligt samma grundprinciper som de vanligaste konventionella ledningssystemen bygger på (se kap 4 & 5) vilket innebär att en integration av verksamhetens SBA och miljösäkerhetsledningssystem ISO 14001 kan bidra till en förenkling vid implementeringen av SBA. Strukturen och andemeningen med arbetssätten i ISO 14001 utgör ett bra underlag för att strukturera och organisera verksamhetens brandskydd och tillgodose myndigheternas önskemål. Genom att använda redan befintliga och inarbetade strukturer som innebär regelbundenhet och egenkontroller med uppföljning garanteras kontinuitet vilket eftersträvas med SBA.

Vad som talar emot att integrera verksamhetens SBA i ett annat ledningssystem är att om ej det befintliga ledningssystemet fungerar kommer inte heller SBA att bedrivas så att verksamhetens brandskydd säkerställs. Det finns även en risk att verksamheten inte bedriver sitt miljöledningssäkerhetssystem som en del av den dagliga verksamheten utan bedriver det retroaktivt vilket innebär att systemets säkerhetspåverkan uteblir. Viket är som att sätta ut käpparna i en slalombana efter att slalomåkaren genomfört åket och på så sätt få det till ett felfritt åk. Säkerhetsvinsten uteblir i dessa fallen, men verksamheten kan ändå dra nytta av ledningssystemets goda rykte. De verksamheter som lägger ner resurser på att integrera SBA med sitt miljösäkerhetsledningssystem bör göra detta för att dra nytta av vad de upplever som redan befintligt fungerande rutiner. Detta talar emot att dessa verksamheter skulle utföra integrationsarbetet bara för att i efterhand kunna visa upp en felfri verksamhet och på så sätt äventyra säkerheten mot brand.

Krav och önskemål angående SBA

För att överhuvudtaget skapa förutsättningar för effektivisering och förenkling vid en integration SBA med ett annat ledningssystem är att myndigheternas krav i och med SBA tillgodoses. Vilket detta integrationsförslag har eftersträvat samt skapat förutsättningar för. Kraven som finns i och med SBA kan delas in i två delar, kravet på ett organisatoriska brandskydd samt kravet på att brandskyddsarbete dokumenteras. I detta förslag till integrationsmall tas hänsyn till Räddningsverkets, samt några av landets större räddningstjänsters, önskemål och förslag till utförandet av det organisatoriska brandskyddet. Vilket presenteras i form av förslag till lämpligt kapitel i ISO 14001 som det organisatoriska brandskyddsarbete skall kunna dra nytta av, som strukturellt stöd för att uppnå och säkerställa det önskade brandskyddsarbetet, se kap 5. Olika verksamheter kommer att ha behov av olika delar och moment av det organisatoriska brandskyddsarbetet beroende av verksamhet och storlek mm. Förslaget i kap 5 är tänkt att täcka in stora delar av behoven som kan finnas men det är sedan upp till respektive organisation att använda och avgöra vilka moment de är i behov av eller ålagda att utföra för att kunna tillgodose kraven.

Dokumentationen av SBA

Vilka verksamheter som skall dokumentera sitt brandskyddsarbete styrs enligt SRVFS 2004:3 av verksamhetens art, typ och storlek. Vilka som bör bedriva en aktiv dokumentation av sitt brandskydd har grupperats in i fyra huvudgrupper (se kap 3.5.1), vilka i korthet innebär:

- Byggnader: Där brandskyddet ej enkelt kan beskrivas. Det innebär byggnader med brandskyddstekniska lösningar av manuell eller automatisk typ, vilka kräver speciellt underhåll, samt byggnader som kulturhistoriskt värdefulla.
- Verksamhet: Verksamheter med stor risk för brand och för uppkomst eller spridning av brand. Verksamheter som omfattar stora personalantal, sovande personer med dålig lokalkännedom, ofta förändrande verksamhet eller risk för att utrymningsvägar blockeras.
- Organisation: Där verksamhetens SBA bygger på och omfattar en organisation med flera engagerade personer och där brandskyddet är beroende av ett aktivt deltagande av personalen för att uppnå ett gott brandskydd.
- Övrigt: Där den egna verksamhetens brandskydd bör beakta risker som finns i dess intilliggande omgivning.

Syftet med att dokumentera verksamhetens SBA är att det skall fungera som vägledning, hjälpmedel och kunskaps och informationskälla för den egna verksamheten. Enligt Räddningsverket bör dokumentationen beskriva/2/:

- Byggnaden och dess brandskyddslösningar
- Verksamheten som bedrivs
- Den organisation som finns för brandskyddet samt de förändringar som sker

Räddningsverket anger en generell vägledning på 13 punkter om vad som är lämpligt att beskriva i verksamhetens skriftliga dokumentation över brandskyddet, se kap 3.5.3. Vidare anger även Räddningsverkets i sitt allmänna råd SRVFS 2004:3 önskemål om att utförandet/sammanställningen av dokumentationen bör genomföras av personal från den egna verksamheten. Vid särskilda behov kan extern hjälp behöva anlitas, vilket är tänkt att kunna underlätta brandskydd-, riskinventering och den byggnadstekniska dokumentationen, se kap 2.2.1. Vidare anges det i det allmänna rådet att verksamheten bör tillhandahålla en brandskyddsansvarig person med ansvar för brandskyddet och dess dokumentation.

Dokumentationen av SBA vid en integration?

För att vid en integration av SBA med ISO 14001 tillgodose myndigheternas krav angående den skriftliga dokumentationen av brandskyddet borde det enligt författaren vara gott nog att följa Räddningsverkets vägledning. Som hjälpmedel för att kunna uppfylla Räddningsverkets angivna dokumentationsvägledning vid användandet av ISO 14001s kapitel struktur för verksamhetens SBA, har ett förslag på användbara och relevanta kapitel tagits fram, se kap 6. Då dokumentationen är verksamhetsberoende innebär det att det ej går att ge ett generellt förslag till vilka delar som bör dokumenteras. Av denna anledning presenteras en tabell på förslag över användbara kapitel som kan vara till god hjälp för att skapa effektiva dokumentationsrutiner. Givetvis så kommer inte heller dokumentationen utföras på ett tillfredställande sätt om inte verksamhetens tidigare dokumentationsrutiner sköttes på ett korrekt sätt. Då det finns en risk med att dokumentationen ger sken av ett mer systematiskt arbetsätt än vad som egentligen bedrivs. Motargumentet till detta är lika som ovan; har man ansträngt sig för att använda den positiva effekten av det redan befintliga systemet för verksamhetens SBA och lagt ner arbetsbörda på implementeringen är nog även målet att det skall fungera. För vill man skapa en felaktig av dokumentationen finns det troligen enklare och mindre arbetskrävande sätt att skapa en efterkonstruktion och falsk bild av verksamhetens brandskyddsdocumentation.

Till hjälp för att skapa en överblick av verksamhetens integrerade SBA med det befintliga ledningssystemet, är det tänkt att en nyckel som är anpassad för den specifika verksamheten skall upprättas. Nyckeln skall ange vilka kapitel som används och är aktuella för organisationens SBA, se figur 3. Nyckeln kan även komma att utgöra ett hjälpmedel vid tillsyn av verksamhetens brandskydd.

Förlag till integrationsmall

Som stöd i användandet av strukturen från ISO 14001s kapitel till SBA, samt att kunna täcka in de moment som krävs för att uppfylla krav och önskemål i och med SBA. På så sätt är det tänkt att man skall kunna använda den fungerande strukturen samt dokumentations- och egenkontrollrutinerna i verksamheten, för att skapa ett effektivt SBA med ett totalt sett mindre administrativt arbete till skillnad från ett separat SBA-ledningssystem. I kap 7 redovisas ett förslag till hur SBA kan integreras och bedrivs utifrån ISO 14001 ledningssystemets kapitelindelning och struktur som grund för brandskyddsarbetet. Förslaget presenteras i form av underrubriker till det befintliga ISO 14001 ledningssystemet med hänvisningar till originalkapitlens titel. Dessa förslag till SBA-underrubriker är tänkta att täcka in både det organisatoriska brandskydds- och dokumentationskraven och de önskemål som finns i och med LSO och dess allmänna råd SRVFS 2004:3. De underrubriker verksamheten sedan använder för att skapa ett fullgott brandskydd bör sedan anges i någon form av index nyckel, se kap 6 figur 3. Nyckeln utgör även ett hjälpmedel för myndighetens tillsyn, då det annars skulle kunna bli mycket resurskrävande om tillsynspersonalen på egen hand skulle sätta sig in i verksamhetens ledningssystem för att avgöra vad som är relevant för brandskyddet. Det kommer givetvis troligen kräva mer av tillsynspersonalen, eftersom verksamhetens SBA inte alltid kommer att finnas samlad i ett separat dokument. Utan kan komma att ingå som en del av övriga verksamhet och dokumentation, med otydlig gränsdragning av vad som är renodlat brandskyddsarbete eller övrigt verksamhetsrelaterat skyddsarbete. Då verksamheten betalar för att myndigheten skall utföra sin tillsyn i form av tillsynsavgifter kan det tyckas att verksamheten även bör kunna kräva denna grad av kompetens på tillsynsförrättaren, så att ej tillsynen utgör ett hinder för integration av SBA med verksamhetens befintliga ledningssystem. Då det ej finns något direkt krav på att dokumentationen skall vara samlad (se kap 3.5.3), samt att verksamhetsutövarna inte har fått någon ekonomisk kompensation för att täcka de kostnaderna för merarbetet med att tillgodose myndigheternas krav och önskemål i och med LSO och dess allmänna råd. Bör det inte heller finnas något direkt hinder för verksamheter att bedriva SBA på ett sätt som minskar och förenklar arbete för verksamheten.

Förslag till vidare studier

Denna rapport har presenterat ett förslag på hur man kan dra nytta av ett redan befintligt ISO 14001 för verksamheten i sin process att implementera SBA. Det finns givetvis även andra ledningssystem som skapar förutsättningar för en arbetsprocess som är likvärdiga och bygger på samma grundprinciper som SBA. Dessa skulle även kunna användas som grund vid integration av SBA för att kunna underlätta och skapa effektiva förutsättningar för ett gott SBA. Som exempel kan ledningssystemet för arbetsmiljöarbete OHSAS 18001 nämnas som lämpligt system för vidare studier.

Integrationsförslaget som presenterats i denna rapport bygger på att brandskyddsarbetet utgörs av underrubriker i det befintliga ledningssystemet och tar ej upp tekniska och praktiska detaljkrav eller förslag. Det är troligen även möjligt att integrera tajtare om SBA utgör en del av övrig dokumentation och behandlar även tekniska och praktiska detaljer, vilket troligtvis bör göras på ett specifikt objekt, då ett allmänt förslag för alla typer av verksamheter skulle innebära ett enormt faktaunderlag för att täcka in alla tänkbara objekt.

9 Referenser

Litteratur & Svenska Bestämmelser

- /2/ SRVFS 2004:3, SRV:s allmänna råd och kommentarer om systematiskt brandskyddsarbete
- /3/ SFS 2003:778, Lag om skydd mot olyckor
- /4/ Boverkets byggregler, BBR (2002), Boverket, Karlskrona, ISBN: 91-7147-718-7
- /5/ Johan Hermelin, Göran Schnell, Harald Dryselius (2004), Lagen om skydd mot olyckor beskrivningar & kommentarer (2004) Brandskyddsförningens Services AB, Stockholm, ISBN: 91-7144-368-1
- /6/ SRVFS 2004:4, SRV:s allmänna råd och kommentarer om skriftlig redogörelse för brandskyddet
- /8/ SRVFS, 2003:10, Statens räddningsverks föreskrifter om skriftlig redogörelse för brandskyddet
- /17/ISO/DIS 14001 (2004), Miljöledningssystem – Krav och vägledning för hur kraven skall tillämpas, Swedish Standard Institute, Stockholm
- /22/Regeringsrättens årsbok 1982, rättsfall: Rå 1972 C229, ISBN: 91-38-06933-3, Stockholm
- /23/Kungl. Maj:ts proposition (1962), nr 12, sid 142
- /25/AFS 2000:42, Arbetskyddsstyrelsens författningssamling, 77-91§

Rapporter och Tidskrifter

- /1/ Hansson Marie. (1999), Brandsyn i Öresundsregionen – en utvärdering och framtidsstudie, Brandteknik Lunds tekniska högskola, Rapport 5049
- /9/ Andersson, M (2004),Systematiskt brandskyddsarbete i V-huset, Brandteknik Lunds tekniskahögskola, Rapport 5133
- /10/Andersson, S & Håkansson, P (2004), Kommunal tillsyn enligt lagen om skydd mot olyckor -förslag till strukturerat arbetssätt, Brandteknik Lunds tekniska högskola, Rapport 5151
- /14/Schnell, G (2004), Brand och Räddning nr 8 2004
- /18/Gustafsson, S (2001), Miljöledningssystem enligt ISO 14001 i mindre företag, Institutionen för datavetenskap Högskolan i Skövde
- /20/Granath,G och Toll, M, ÅF-Energi & Miljö (2003), Miljöledningssystem och riskhantering, Räddningsverket, Risk- och miljöavdelningen, Karlstad, ISBN: 91-7253-213-3

Elektroniska källor

- /7/ Malmö Brandkår, hemsida www.malmo.se, inhämtad mars 2005
- /11/Stockholms Brandförsvär, hemsida, <http://www.brand.stockholm.se>, inhämtat april 2005
- /12/Lunds Brandförsvär, Lund kommuns hemsida, www.Lund.se, inhämtad mars 2005
- /16/Skolverket, Kvalitetsarbete inom elevvård- ett seminariematerial, www.skolverket.se, inhämtat april 2005
- /19/Brandförsvärs föreningen i västs hemsida, http://www.brandinfo.nu/sba/sba_vad1.html inhämtad juli 2005

Personliga möten och samtal

/15/Egardt, Erik (april 2005), Räddningsverket

/21/Sander Nicklas(juli 2005), DNV, Stockholm

/24/Fredholm, Lars (september 2005), Räddningsverket

Frågeväxling via E-post

/13/ Räddningsverket, Olycksförebyggande avdelningen, Josefin Gullstrand, sänt via e-post
2005-04-09

